

Címlap: XXIV. ÉNEKLŐ IFJÚSÁG SZAKMAI NAPOK ÉS KONCERTEK DUNAÚJVÁROSBAN

XXIV. Éneklő Ifjúság Szakmai Napok és Koncertek Dunaújvárosban – Bartók Béla tiszteletére (Hraschek Katalin)	3–6. oldal
A csúcson – Kossuth-díjat kapott Tillai Aurél (Kocsis Klára)	7–9. oldal
VIII. Pünkösdváros Kórusfesztivál Baján (Nagy Ernő)	9–11. oldal
Polgári dalos mozgalom Magyarországon a 19. században 1. rész (Dr. Fazekas Ágnes)	11–12. oldal
Polgári dalos mozgalom Magyarországon a 19. században 2. rész (Dr. Fazekas Ágnes)	12–14. oldal
Erkel megemlékezések 2016. (h. j.)	15. oldal
A Hajdúszoboszlói Bárdos Lajos Városi és Pedagógus Énekkar hatvan éves (Márkusné Natter-Nád Klára)	15–16. oldal
Händel: Sámson (Malina János)	17–18. oldal
Konferencia és koncert Bartók Béla és Járdányi Pál emlékére (Dr. Fehér Anikó)	18. oldal
Egy kis technika... 121. (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal

Hátlap: 31. CSUTORÁS NEMZETKÖZI NÉPZENEI ÉS NÉPTÁNC TÁBOR

KITÜNTETÉSEK 2016. AUGUSZTUS 20-a ALKALMÁBÓL

Az államalapítás és államalapító Szent István királyunk emléke előtt tisztelgő nemzeti ünnepünk, augusztus 20-a alkalmából Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter és Závogyán Magdolna, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős helyettes államtitkára állami kitüntetésekkel adta át.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetést kapott:

MÓCZÁR GÁBOR ATTILA, szervezetünk, a KÓTA - Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége társelnöke, az Europa Cantat magyarországi irodájának elnöke, a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. program-, marketing- és nemzetközi kapcsolatok igazgatója
CZIDRA LÁSZLÓNÉ BODZA KLÁRA, énekművész, népdalénekes, énektanár

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést kapott:



DR. DÖBRÖSSY JÁNOS, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Ének-zenei Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense, a KÓTA Ifjúsági Énekkari és Zenepedagógiai Szakbizottságának tagja

MAGYAR MARGIT, szolfézs-zeneelmélet tanár, karvezető, a Budapest VI. kerületi Tóth Aladár Zeneiskola intézményvezetője és Ifjúsági Szimfonikus Zenekarának alapítója, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem módszertan és gyakorlatvezető tanára

Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetést kapott:

KISS VERONIKA KRISZTINA, a mosonmagyaróvári Ujhelyi Imre Általános Iskola nyugalmazott énektanára, a Halmos László Énekegyüttes alapító tagja és művészeti vezetője, a Gradistyei Horvátok Egyesülete kórusának vezetője, a Vissz-Hang Vegyeskar vezetője

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget kívánunk!

ZeneSzó	A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA - lapja XXVI. évfolyam. A szerkesztőbizottság elnöke: Márkusné Natter-Nád Klára	
	Tagjai: Kéry Mihály, Nógrády László, Ruthner Judith, Vajna Katalin, Vass M. Katalin Főszerkesztő: Vadász Ágnes	
	A szerkesztőség címe: 1011. Budapest, Szilágyi Dezső tér 6. I. em. 4. Tel.: 225 3713, E-mail: kota@kota.hu Postacím: 1537 Budapest, Pf. 406	
	Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.	
	A szerkesztőség írásbeli engedélye nélkül a lapban közöltek nem használhatók fel.	
	Kiadja: A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA. Felelős kiadó: Vadász Ágnes főtítkárs	
	A lap a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg.	
Előállítja: Gál Béla 2112 Veresegyház, Fő út 84. E-mail: asreklam@gmail.com Tel.: (+36-30) 250-2416		
HU ISSN 1215-0436		
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknel.		
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu Faxon: (06-1) 303-3440 További információ: (06-80) 444-444		
Egy példány ára 300,-Ft Előfizetési díj egy évre 3000,-Ft (10 szám)		

XXIV. ÉNEKLŐ IFJÚSÁG SZAKMAI NAPOK ÉS KONCERTEK DUNAÚJVÁROSBAN – BARTÓK BÉLA TISZTELETÉRE

A KÓTA Ifjúsági Énekkari és Zenepedagógiai Szakbizottsága szakmai irányításával évről évre más városban megrendezésre kerülő találkozónk idei házigazdája a **Dunaújvárosi Móricz Zsigmond Általános Iskola** volt. Az ő vendégeik voltunk 2016. április 8-10-ig. A találkozón részt vevő énektanár kollégák ezúttal a Város nagyvonalú támogatását is tapasztalták: pompás szállásunk volt és kitűnő étkezési ellátásunk. E helyről is köszönjük szépen az Önkormányzatnak és *Cserna Gábor* polgármester úrnak! Ami a szakmai együttműködést illeti: az első megkereséstől fogva úgy tudtunk együtt dolgozni *Fazekas Andrea* karnaggyal, igazgató helyettes tanárnővel, mintha már számos rendezvényt szerveztünk volna együtt. Nyitottsága és alapossága példaértékű volt. Az ő segítője pedig, szakmai vonatkozásban *Szigethy Adrienn* karnagy, tanárnő volt. A biztos hátteret *Jakabné Józsa Klára* igazgató asszony nyújtotta.

Három napos rendezvényünk nyitó hangversenyére április 8-án délután a Bartók Kamaraszínház és Művészetek Házában került sor. E koncertet jelenlétével megtisztelte *dr. Hoppál Péter*, az EMMI kulturális államtitkára. Lelkesítő köszöntőjében a zenei nevelés és ezen belül az éneklés és az énekkari kultúra fontosságáról beszélt. Karnagyként ezt ő is megtapasztalta sokszor. A Szakmai Napokat *Gombos István* alpolgármester, ötvös- és szobrászművész nyitotta



meg. Beszédében elmondta, milyen szívesen fogadja e rendezvényt is a város, amelynek vezetése már korábban is nagyon sokat tett már a zenei kultúráért. Ezen a délutánon a vendéglátó, a Móricz Zsigmond Általános Iskola mutatkozott be. Hallhattunk itt ragyogóan népdalt éneklő gyerekeket – *Deák Viktória* szolistát, valamint a 2. a osztályt, akiket *Németh Irma* tanárnő készítette fel. Egyébként a kórusok műsorán is gazdagon szerepeltek népdalcsokok. Külön is bemutatkozott a **Fiú Kamarakórus** (*Szigethy Adrienn*), a 4. a és 4. b osztály (*Szigethy Adrienn* és *Fazekas Andrea*), az 5. a osztály (*Németh Irma*) betanításában. Szép műsorral szerepelt a **Fiúkórus**, amelyet *Szigethy Adrienn* karnagy vezet. Pompásan szólózott *Jámbor Benedek*, zongorán kísért *Sztipán Orsolya*. Nagyszerű dolog, hogy az iskolában fiúkórus működik! Sokszínnú műsort énekelt a **Nagykórus**. Lelkesen, jókedvűen, bátran szólaltak meg. Hogyan is lehetne ez másképp, hiszen karnagyukból, *Fazekas Andrea* tanárnőből is dinamizmus és derű árad.

Az este is sokrétű programot kínált. A **Móricz Iskolát** *Fazekas Andrea* tanárnő, ezúttal, mint intézményvezető helyettes mutatta

be. Nagyon gazdag képi anyaggal dolgozott, kitűnő power-pointokat is készített és látszott, mennyire ismeri szeretett iskoláját. Megismerhettük az iskola történetét, és ennek során kiderült, hogy a nagyvilág, de legalábbis Magyarország tele van olyan emberekkel, akik innen, a Móriczból indultak el. És az is kiderült, hogy az iskola ma olyan, mint egy nagy család. Békeségben és szeretetben, egymást segítve dolgozik itt tanár, szülő és gyermek, s nagyon jó, hogy az iskola minden osztálya emelt szinten tanulja az ének-zenét.

Ezt követően a **Karnagy Klub** következett. Jómagam a *120 éve született Ádám Jenőre és az 50 éve elhunyt Járdányi Pálra emlékeztem előadásomban*. Azért adtam ennek a „Bujdosik az árva madár” elnevezést, mert úgy gondolom, az utóbbi években mindkét kitűnő muzsikusról nagyon keveset hallunk. Az előadást közös éneklés is színesítette.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna, a KÓTA elnöke is megtisztelte rendezvényünket jelenlétével. A tőle megszokott szeretetteljes és barátságos hangnemben indította el a szakmai eszmecsere a „Mindennapos éneklés” témakörében. A kollégák közül is sokan szóltak hozzá, nagyszerű kicsengéssel gondolkodtunk együtt. Akkor még azt hittük, hogy meg fog valósulni egy nagyon fontos dolog: a karének védett sávba kerülhet.

A Szakmai Napokon mindig nagy várakozás előzi meg a bemutató órákat, szombat délelőtt. Nagy tisztelettel vagyunk azon kollégák iránt, akik vállalják ezt az országos nyilvánosságot, s hogy szakember társaik előtt mutatják meg zenei műhelyüket. Ugyancsak óriási köszönet illeti a gyerekeket, akik szombaton is iskolába jönnek, s ha ráadásul még egy másik iskolában van a bemutató óra – az aztán a nagy dolog! A *Széchenyi István Gimnázium* tanulói pontosan ilyen helyzetben voltak. Tanárunk, *Pocsai Mária* rendkívül kedves jelenség. A rendelkezésére álló 40 percben ragyogó órát láthattunk tőle és tanítványaitól. Rövid beéneklés után a Bartók Béláról tanultakat foglalták össze. Az óra rendkívül attraktív volt: a sok éneklés mellett a lexikális ismeretek is felszínre kerültek, pergően, jó módszerekkel. (Adatok kiegészítése a kiadott papíron; az óra elején kiadott színes kártyákon lévő idézeteket a megfelelő pontokon felolvasni, illetve a hallott hangszer megismerni; kapcsolódni kivetített képekhez, stb.) A modern IKT eszközöket a tanárnő úgy alkalmazta, hogy közben nem sikkadt el a lényeg: az eszközök eszközök maradtak, a zene zene, Bartók Béla jelentősége pedig teljes fényében megmutatkozott. Láthattuk Bartók fonográfját és íróasztalát, keze írását. Nagyszerű óra volt!

A nagyok után a *Móricz Iskola* 4. osztályosait láthattuk-hallhattuk, *Fazekas Andrea* tanárnővel. Ebben az

iskolában heti 4 órában tanulják az éneket, ami óriási lehetőség manapság! Meg is látszott ez a gyerekek elméleti tudásán. Sokféle feladatot oldottak meg, 150%-ig kiaknázva a digitális tábla adta előnyöket. Gondolom, egy hétköznapi órán még többet énekelnek, hiszen a zenei nevelés e funkciója alapvető fontosságú, de ez alkalommal az ötlet-csokrot a másik irányból kaptuk. Az elméleti ismeretek gyakorlásánál is érdemes mindig megszólaltatni, hangoztatni azt a hangközt, ritmust, stb. amit éppen megtaláltunk, kitaláltunk. Szép íve volt az órának, ahogyan Bartók: Román népi táncok című sorozatával foglalkoztak. Koronája volt e munkának, amikor a **Muzsikás együttes** előadásában, egy, a Zeneakadémia Nagytermében készült felvételen hallhattuk a „Topogó” tételt, és láthattuk hozzá a csodálatos táncot! Jó volt hallgatni a gyerekek gondolatait. A gyerekek szépen furulyáztak, az óra korábbi részében, és nagyon örültek annak, hogy az Általmennek kezdetű népdalunkat együtt énekeltek el az óra végén.

A harmadik bemutató órán az iskola 6. osztálya mutatkozott be, Szigethy Adrienn tanárnő nyugodt, kedves irányításával. Ők a bécsi klasszika zenei világával foglalkoztak idén, és lenyűgözően sokat tudnak erről a stílusról. A beéneklést követően a hármashangzatokkal foglalkoztak, elmondták, milyen a felépítése a dúr, a moll, a szűkített és a bővített hármashangzat, majd fel is építették azokat. Szép volt a kapcsolat megkeresése Haydn témája és az alaphelyzetű dúr hármashangzat, valamint Ozmin áriájában a dúr hármashangzat I. szext alakú felbontásának. A tanárnő nagyon jól irányította a gyerekeket abban az órarészben is, amikor mindenkinek kellett valami jellemző dolgot mondania a bécsi klasszikus stílusról. Nagyon ügyes volt az a játék, amelyben a zenei formákat és zeneműveket kapcsolta össze. Ehhez, csoportmunkában, 3 gyermek tanuló csoportvezetőként is működött! Impozáns PPT alkalmazását is láthattuk, valamint meggyőződhetünk róla, mennyire sok ismeretük van a gyerekeknek a zeneszerzők életéről. Nagyon jó hangulatú, gazdag óra volt.

Az órákat követte az elemző beszélgetés, melynek során nagyon sok gondolat vetődött fel a látottakkal kapcsolatban. Legerősebben ismét a köszönet hangja szólt, tanároknak, diákoknak. S természetesen előkerült az arányok kérdése, hiszen fordulóponton vagyunk: hogyan éljünk az új eszközökkel? A gondolatok megfogalmazása során nyilvánvalóvá vált: az eszközöket eszközökként kell alkalmazni, de a legfontosabb, hogy az órák centrumában az éneklés legyen és maradjon! Zenei tagozatban különösen élni kell vele! Az éneklés örömét éljük át a gyerekek minél többször. Nagyon jó volt látni a három különböző tanár-egyéniiséget, így, egymás után tanítani.

S az egyéniség fogalmával kapcsolódok a folytatáshoz: Kovács Piroska tanárnő, karnagy, normál általános iskolásokkal tartott bemutató kóruspróbát. A tanárnő 26 éve, hétfő reggelenként, 7 órától (!) tart kóruspróbát, mert tekintettel van arra, hogy a Vasvári Pál Általános Iskola tanulói sporttagozatosok. Többek között kézilabdáznak, vízilabdáznak. És mégis van az iskolának kórusa, amellyel fellép az iskolai ünnepélyeken, városi rendezvényeken és indul népdalversenyeken is. Ez a kórus most, szemünk láttára és fülünk hallatára kezdett ismerkedni a többszólamú éneklés szépségével. Kovács Piroska tanárnő okosan, kedvesen, türelmesen és igényesen

dolgozott a lányokkal. Már a beéneklésnél is figyelt a kvintek tisztaságára, mert erre a hangközre volt szüksége a többszólamúság bevezetésénél. Úgyesen kamarázott két-két kislány, két szólamban énekelve! S azután, koronaként jött a mélyvíz: Bárdos: Bika- viadal című kórusműve. Az apró részeket gondosan gyakorolgtatva, a kórus végül kipróbálta a többszólamúság nehézségét: a vendégek által énekel



másik szólam hallatán is ragyogóan helyt álltak. A próba során nyugodtan, örömmel és odaadóan dolgoztak. Testtartásukon is látszott a „sportolóság”. A kóruspróba láttán már megértettük, miért járnak be a lányok hétfőn kora reggel az iskolába. A karnagy személyisége, munkamódszere, humora vonzza ide őket. Kovács Piroska pedig nagyon ért az ő nyelvükön. A kollégák kérdésekkel árasztották el a karnagyot, mindenki őszintén gratulált és visszakarta hitét: apró lépésekben is haladhatunk a szépség megteremtése felé.

A délután folyamán érdekesebbnél érdekesebb előadásokat hallhattunk. Elsőként dr. Kutnyánszky Csaba karnagy, habilitált egyetemi tanár, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorhelyettese tartotta meg előadását: „Női szerepek Bartók Béla kórusműveiben” címmel. Bartók kórusművét hallhattuk kezdésként, mintegy iniciálé gyanánt: „Arany ezüstért, cifra ruháért, leányt el ne végy koszorújáért”. A gondolatgazdag előadás meghallgatása során valódi zenetudományi konferencián érezhettük magunkat. Kutnyánszky tanár úr projektoros kivetítéssel dolgozott, ennek segítségével haladhattunk végig – látva is a gondosan kiválogatott képeken – Bartók életútján, fókuszba állítva a fontos női szereplőket – édesanyjától kezdve, Pásztor Dittáig. Természetesen sok zenei illusztráció is elhangzott, s nem csak kórusművekből. Nagyon érdekesek a felvetések a leány és a lány szó tudatos, elkülönítő alkalmazásáról a kórusművekben; az anya – lánya kapcsolatáról; az anya-lánya-kérők témaköréről, az anyaszerepekről, s nem utolsósorban a bartóki tempóválasztásokról. Megtisztelő volt megtapasztalni, hogy Rektorhelyettes Úr be tudta illeszteni zsúfolt programjába a KÓTA szakmai napjain való részvételét! Köszönjük!

Kóruspróba résztvevőivé válhattunk ezután, dr. Szabó Szabolcs karnagy úr révén, aki „Bartók

néhány egynemű kara tanításának gondjai – örömei” címmel tartott előadást. Megfürödve a pentaton beéneklő gyakorlatok kánon-formájában is, érdeklődéssel vártuk az előadást. A karnagy úr elnevezésével élve, következett „Egy karvezető tapasztalati gyűjteménye.” Előadói kérdéseket feszegetett, s a szép és sikeres előadás titkaként mindig a szövegből való kiindulást, illetve a gondolati háttérrel való foglalkozást ajánlja. Muzsikuskok lévén, mindig kaptunk egy kis elemzést is – a művek formájáról, a hangközök, harmóniak miértjéről és kifejező erejéről, az aranymetszés pont helyéről, és annak „kezeléséről”. Eközben elénekelhettük, majd meg is hallgattuk a Levél az otthoniakhoz, Ne menj el, Bolyongás, Ne hagyj itt és Bánat című kórusműveket. Nagyon jó volt Szabó Szabolcs karnagyúr keze alatt énekelni! Megtapasztalni hozzáértését, jó humorát, mély humanitását, és rajongó szeretetét Bartók iránt.

Harmadik előadónk *Breinichné Horváth Andrea* zenepedagógus volt, akit azért kértem fel erre az előadásra, mert legjobb ismerője Andor Ilona munkásságának. B. Horváth Andrea, az Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Zoltán Női Karának karnagyaként „*Bartók és Kodály életművének továbbélője – Andor Ilona*” címmel tartott előadást. Csak úgy dúskáltunk a rengeteg tényanyagban, amellyel Andor Ilona életútjának bemutatása során az előadó bennünket megismertetett! Csak úgy ittuk a sok konkrét személyes élményben fogant történetet, amelyet Horváth Andrea élénk tárt! Ő is projektorral dolgozott, rengeteg képet mutatott,



és sok kórusművet hallgattunk meg Andor Ilona kórusainak csodálatos, egyedülálló hangzásában gyönyörködve. Példamutató, ahogyan B. Horváth Andrea karnagy Andor Ilona életművét gondozza. Könyvei, amelyekből lehozott és nagyvonalúan adományozott (Egy mindenkiért, mindenki egyért – Emlékkönyv Andor Ilonáról; 111 – Képek, emlékek, gondolatok in memoriam Andor Ilona); valamint a kiadott CD, rengeteg munkát, kitartó szorgalmat tükröz. Ahogyan Andor Ilona Bartók és Kodály életművének továbbélője, úgy ő Andor Ilonáé.

Az esti hangversenyre ismét a Bartók Kamaraszínház és Művészetek Házában került sor.

Először az **Újvárosi Legényeket** hallhattuk, akik népdalcsoportot, katonadalokat énekeltek. A ragyogó produkció a kitűnő énekesek mellett *Pocsai Mária* felkészítő munkáját is dicséri! Ezután a **DSZC Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskola Kórusa** lépett fel. Örömmel láthattuk, hogy a kórusban 10 leány és 14 fiú énekel! Nagyon szép is volt a basszus szólam hangzása, de az egész kórus is jókedvvel, lelkesen énekelte. Ez azt tükrözi, hogy muzikális karvezetőjük, *Ujházy Krisztina* nagyon jó munkát végez. Harmadikként a **Széchenyi István Gimnázium** nagy létszámú kórusa állt színpadra. Magabiztosan énekeltek, szép hangzással szólaltak meg. Az esti fellépés már a harmadik volt számukra ezen a napon, hiszen a kórus tagjai dolgoztak reggel a bemutató órán, és – egy sajnálatosan merev hozzáállás miatt ugyanerre a napra került másik rendezvényen –, a nap folyamán már egyszer kórusként is minősültek. Mindez nem volt hallható, *Pocsai Mária* karnagy irányításával szépen énekeltek.

Vendégkórus következett ezután: a **Mezőfalvi Nőiakar**. Karnagyuk *Nyulasiné Lakos Angéla*. Nagyon szépen hangzó alt szólamuk, nyíltszívű, kedves muzsikálásuk sokáig emlékezetes marad. Nagy műsorral lépett a közönség elé a másik vendégkórus, a **Huszics Vendel Kórus**, Sárbogárdról. Kezdő műsorszámként szívesen hallgattuk Kodály: Nagyszalontai köszöntőjét, majd Kodály-Ady: Fölszállott a páva című kórusművét. Ezt követte Karai József: Székelyföldi szerelmi dalok című kompozíciója, majd a nagy vállalkozás: Bartók: Négy szlovák népdal című vegyeskara. Jó volt hallgatni a kórust, és látni is az odaadó éneklést. *Huszics Vendelné* karnagy örök fiatalságát, komoly kultúráját. (Kár, hogy a Bartók műben a zongorakísérő nem volt eléggé felkészülve!) A kórusnak és karnagyának sok szép fellépést, további sikereket és jó hangulatú kóruspróbákat kívánok! A hangverseny kórusként utolsó fellépő együttese a **Dunaújvárosi Vegyeskar** volt. Nagy örömmel látjuk, hogy a kórusmunka jó kezekben van *Könyves Ágnes* és *Kurucz Gergely* karnagyok jóvoltából. Nagy és igényes műsort hallgattunk, William Byrd, Csiky Boldizsár, Tóth



Péter és Farkas Ferenc műveit. Jó érzékkel teremtene egyensúlyt a hangzásban a karnagyok a nagy létszámú nőiakar és az ezen az estén 9 fős férfiak megszólalásainál.

Hallatszik, hogy a próbákon

igényes munka folyik. A kórus valamennyi tagja átélten és nagy figyelemmel énekel. Örülök, hogy hallhattam ezt a bemutatkozást!

(... és egy kicsit elcsíptem a Kórusok Éjszakáján is a kórus budapesti fellépéséből!) A hangversenyt közös éneklés zárta le.

Vasárnap délelőtt is gazdag program várt a Szakmai Napok résztvevőire. Először *Bánkóvi Gyula*, Bartók-Pásztory és Erkel-díjas zeneszerző előadását hallhattuk Bartók hatásáról és saját zeneműveiről. Előadásának címe: „*Hangzókából épülő álomvilág? – avagy miként tovább Bartók után*”. Számomra nagyon nagy élményt jelentett az előadás meghallgatása. Előadónk gördülékenyen és pontosan fogalmazott, rendkívül felkészült volt. Hangsúlyozta, milyen nehéz és nagy feladat Bartók és Kodály után komponálni, mert – ha jól értettem – mondanivalójuk annyira sokrétű és mélyre ható, tökéletes csoda. *Bánkóvi Gyula* az elektronikus zenét választotta, s mi

így egy teljesen újfajta gondolkodással ismerkedhettünk meg. Gondolkodással és egy parányit ennek technikájával is. Nagyon szépek a kórusművei. Úgy gondolom, nehezek is. Jó volt, hogy kottákat is kaptunk, és így követhettük a műveket. Bánkóvi Gyula pedig szívesen tért vissza a Móriczba, egykori iskolájába.

„Zenei örökségünk – a 100 éve született Gulyás György 70 éve alapította a békéstarhosi iskolát”. Ezt a veretes címet viselte az a beszélgetés, amelyet *Sebestyénné Farkas Ilona* zenepedagógussal, egykori tarhosi diákkal és *Soltészné Lédeczi Judit* Liszt-díjas karnaggyal folytattam, aki Gulyás György növendéke volt. Sebestyénné Farkas Ilona, a tőle megszokott lendülettel és aktivitással mesélte el Békéstarhos egykori csodáját. Köszönet érte! Köszönet, hogy eljött rendezvényünkre! Soltészné Lédeczi Judit kitűnő beszélgető partnerem volt. Nagyon, nagyon fontos volt, hogy egy legendát, Gulyás Györgyöt emberközelbe hozzon. Ő az átvezető, így emlékező szerepe kulcsfontosságú. Arról beszélt, mit is „kapott” Gulyás Györgytől. Ezt az összetett kérdést csak bizonyos távlatból, már bőven praktizáló karnagyként fogalmazhatta meg magának az egykori tanítvány és kórusénekes. Köszönjük, hogy mindezt élénk tárta!

Hartyányi Judit karnagy, a Magyar Kodály Társaság Társelnöke és a KÓTA Elnökségének tagja volt a megálmodója annak a ragyogó programnak, amely „*Bartók: Gyermekeknek – a népi dalosjátékoktól a hangszeres műzenéig*” címet viseli. Nem is teszem ezt múlt időbe, mert úgy remélem, hogy ezt az előadást *Hartyányi Judit* még máshol is meg fogja tartani! Szenzációs ötlet, szenzációs kivitelezés. *Hartyányi Judit* rövid bevezetője után máris gyönyörködhettünk a székesfehérvári Hosszúsétatéri Óvoda nagycsoportos óvodásainak játékában. Óvónőjük, *Magyarné Pál Laura* vezetésével eljátszották az eredeti játékokat, játékdalokat. Van, amihez ők költöttek játékot. Valóban gyönyörködtünk bennük, mert annyira természetesek, kedvesek és ügyesek voltak. Jó kedvvel játszottak, bátran, tisztán, lelkes örömmel énekeltek. Elhangzott a Süss fel, nap, Elvesztettem páromat, Elvesztettem zsebkendőmet, Párnás-tánc, Hej, tulipán, a Kis kece lányom. Közben, a játékokhoz kapcsolódva, *Hartyányi Judit* projektoron mutatta a Bartók kottát. Közben zongorán illusztrált és elemzett. Nagyon örülök, hogy ezen a délelőttön is sokan voltunk, mert úgy gondolom, az énektanároknak nagy szükségük van arra, hogy ilyesfajta elemzést halljanak! Ebbe a folyamatba ágyazódtak be mindig az elemzést követően a **Hermann László Zeneiskola** növendékei, akik megszólaltatták a darabokat a *Gyermekeknek* illetve a 44 hegedűduó című sorozatokból.

Álljon itt a nevük, és tanáraiké, hiszen magas színvonalú, szép muzsikálást hallhattunk tőlük! Zongoristák: *Németh Pálné* tanárnő - növendéke *Halász Zalán*; *Gajdosné Regényi Hedvig* tanárnő - növendéke *Tajti Bori Anna*; *Kovács Éva Mária* tanárnő - tanítványa *Mihály Réka Csenge*; *Csehó Larisza* tanárnő - tanítványa *Abonyi Donát*.

A zongoristák szereplését összefogta *Nagyné Szűcs Éva* tanárnő, az ő tanítványa pedig *Szabó Eliána*. A hegedűs kislányok tanárnője: *Lókodi-Sziklasi Szilvia*, tanítványai *Fóris Zsófia* és *Rodríguez-Hartyáni Ana Sofia*. Nagy köszönet illeti a szülőket is, mert a szereplő gyerekeket személyautókkal hozták át Székesfehérvárról a vasárnap délelőtti fellépésre. Nagyon szépen köszönöm *Hartyányi Judit* kitűnő elképzelését. Köszönöm, ahogyan megszervezte és megvalósította, s a hallgatóság számára a Bartók kis remekeiben is benne lévő zenei nagyságát felmutatta.

A **XXIV. Éneklő Ifjúság Szalmái Napok és Koncertek** fergeteges lezárásaként a **Vasas Néptáncgyűttes** bemutatóját csodálhattuk az iskola tornatermében. Profi tánc tudás, humor, életigenlés, lendület jellemezte a látott táncokat. A **Dunaújvárosi Vasas Táncgyűttes** két

vezetője *Balogh Edina* és *Halmi Zoltán*.

A Szakmai Napok valamennyi résztvevője nevében szeretném megköszönni a Móricz Iskola egész tantestületének: vállalásukat, a szeretetüket, segítőkészségüket és türelmüket, amelyet az egész rendezvény során tapasztaltunk. Azt kívánom,



hogy ez a ragyogó iskola a jövőben is így tudjon működni, megvalósítva ezzel Kodály Zoltán zenei nevelési koncepcióját!

Köszönettel tartozom *Szönyi Erzsébet* professzornak, Kossuth-díjas zeneszerzőnek, a Nemzeti Művészeti, ny. tanszékvezető egyetemi tanárnak,



a KÓTA tiszteletbeli elnökének, aki rendezvényünk fővédnöke volt.

Köszönöm szépen *Vadász Ágnes*, a KÓTA főtitkárának szervező munkáját és jelenlétét. Köszönöm szépen *Farkas Tündének*, a KÓTA titkárság kitűnő munkatársának pontos és odaadó munkáját.



Bartók Béla, Ádám Jenő, Járdányi Pál, Andor Ilona, Gulyás György.

Ó, milyen gazdagok vagyunk!

A rendezvényt az NKA támogatta!

Hraschek Katalin

Fotó: Sándor Judit - Dunaújvárosi Online

Az idei március 15-e szenzációja volt, hogy Kossuth-díjat kapott Tillai Aurél karnagy, zeneszerző, professor emeritus egyetemi tanár. A Pécssett élő, az ottani egyetemen tanító zeneszerző egyúttal az Európa-hírű Pécsi Kamarakórus karnagya. A hazai szellemi élet legrangosabb kitüntetését több évtizedes karnagyi, zeneszerzői és pedagógiai munkájával érdemelte ki. Kitüntetésének a KÓTA és a hazai kórustársadalom egyaránt örvend, hiszen ezzel nemcsak zenei életünk egyik mérvadó képviselőjének értékes munkáját ismerték el, hanem hazai kóruséletünk is gazdagodott általa. Tillai Aurél a ZeneSzó olvasóközönségének beszél életéről, szakmájáról.

- Hogyan fogadta a kitüntetést ön, a barátai, a kollégái, a szakma idehaza és külföldön?

- Természetesen örömmel és némi meglepetéssel, hisz már korábban is szóba került a dolog. Rengeteg gratulációt kaptam, itthonról, és külföldről is. Levélben, táviratban, telefonon, e-mailban, és persze személyesen is. Barátok, kollégák, miniszteriumok, zenekarok, egyetemek, hivatalos szervek... A legkedvesebbek talán mégis a régi tanítványoktól jöttek.

- Miért lett karnagy, zeneszerző, tanár?

- Nem voltak ilyen álmaim. Pályám talán egy nagy kiránduláshoz volna hasonlítható. Szelíd, kies dombokra indult az út, társak követtek, s együtt a zene virágos völgyein, szépséges ormain haladtunk át, s most egyszer csak a fenséges csúcson találtam magam. Boldogan nézek körül, messze ellátni e csodálatos tájon... Most már ugyan lefelé vezet az út, de ez is tele szépségekkel. Még heti 6 órában taníthatok az egyetemen, ez volt a 63. tanévem, és vezethetem a Pécsi Kamarakórust, immár 57. éve...

- A Kossuth-díjig hosszú, küzdelmekkel teli életem és számtalan előző kitüntetésen át felfelé vezetett az útja. Hogy emlékezik vissza ezekre a lépcsőfokokra?

- Első kitüntetésem elemista koromból való. Az iskolaudvaron készített közös osztályképen az igazgató bácsi engem ültetett a jobbára. (Balján Bán Zoli, a másik eminens diák ült. Nagy meglepetésemre 67 év után most találkoztam vele, amikor Zircen koncerteztünk az apátsági templomban. Most öreg szerzetes, ő kalauzolt bennünket nagyszerű előadás keretében.) Akkor kicsit megszeppentem, ám most már látom, ez nagy megtiszteltetés volt. Később jöttek a középiskolai tanulmányokért vagy közösségi munkáért kapott jutalomkönyvek.

- Aztán egyszer csak észrevétlenül elkezdődött valami egészen más, ami már nem a kisdíjak jó tanuláért kapott jutalomkönyvéről, hanem már a fiatal férfivá érett, zenei pályára készülő kezdő művésztől szólt.

- Jöttek zenei dicsérek, sikerek is, persze. Amikor Ligeti György mint szakfelügyelő előtt lapról



emlékek.

- Melyek voltak a következő lépcsőfokok fölfelé?

- Mint karnagyot az előttünk járó nemzedék szeretettel fogadott. Vásárhelyi tanár úr – noha nem lehettem zeneakadémista –, azt mondta rólam a hátam mögött, hogy „ordít belőle a tehetség”. Forrai Miklós pedig Rossini Stabat Materének eldirigálása után teljesen meghatódva így szólt: „Nem hiszem, hogy a pécsi székesegyház falai között valaha is ilyen lelkesült zene megszólalt volna...” A legnagyobb elismerés számomra mégis az volt, hogy Bárdos tanár úr valamikor a hatvanas-hetvenes években vagy tízszer lejött hozzánk. A vele tartott felejthetetlen próbák emléke lett a franciaországi Bárdos-lemezünk, amely talán híven őrizi az ő keze nyomát. Sajnos, az akkori politikai viszonyok miatt hazánkban csak ezután jelent meg egy vegyes, különféle előadásokból összerakott Bárdos-CD. Ki tudja, miért, a miénkhez idehaza még most se lehet hozzájutni.

- Szerencsés helyzetben volt, hiszen a hazai zenei élet legnagyobb ikonjával, Kodály Zoltánnal sokszor találkozhatott ugyanabban a városban, Pécssett. Milyen kapcsolat fűzte hozzá?

- Kodály az ostrom után néhány hónapot Pécssett töltött. Az általa kezdeményezett népdalversenyen diákként én is részt vehettem. Akkoriban elég nagy szó volt, hogy – főleg a cserkészlet révén – 240 népdal szerepelt a benyújtandó jegyzéken. Jutalomként kaptam tőle Magyarország a zenében című dedikált kötetét. Később ötször vezényeltem a jelenlétében. Örökre emlékezetes marad az a Liszt-termi koncert, amelyen jelenlétében az Öregeket és a Liszt Ferenchezet énekeltük. Talán életem legérettebb vezénylése volt ez: A „hírhedett zenész” a mi lelkünkben maga a Mester volt, aki ott ült előttünk a tizenegyedik sorban. Aztán tőle szokatlan módon feljött a színpadra. Amit akkor a kezem fogva nekem, majd a kórushoz fordulva mondott mindnyájunknak, életre szóló emlék. Egyben karnagyi és tanári munkám célkitűzésévé vált. Ennek jegyében haladt pályafutásom.

- *A művészek csúcsig vezető útját legtöbbször előtűk járó, utat mutató elődök és pályatársak övezik. A pályatársak közül kiktől kapott elismerést?*

- A zeneszerzőkre emlékszem elsősorban szívesen, akiknek jelenlétében műveiket előadtuk. A fellelkesült Szokolayra; Petrovics Emilre, aki éppen Olaszországban is dicsért bennünket zsűritársainak; Pásztai Miklósrá, aki eljött a rádiófelvételünkre; Orbán Gyurirra, akinek nagy sikerrel adtuk elő Missa Quarta-ját, és meg kellett hatódnom, amikor Szőnyi tanárnő a drága Nagy Olivér szavait idézte velem kapcsolatban. Feltétlenül belevennem a sorba Lukin Lászlót is, aki barátja volt a kórusunknak, magasztaló írásainak egyikét jubileumi emlékkönyvünk is őrzi. De karnagyokat is emlegethetek. Természetesen hálával gondolok Párkai Istvánra, akitől minden alkalommal tanultam valamit. Kardos Pál kollégámra, akihez átjárom Szegedre. Említhetem Katanics Máriát, aki egy koncertünk után kedvesen letérdelt előttem; Baross Gábort; vagy éppen Bogányi Tibort, aki - ez már a közelmúltban történt - nagy szeretettel mutatta be Zsoltárkantátátam és Te Deumomat a Pannon Filharmonikusokkal.

- *És hogy viszonyultak önhöz a hivatalos szervek?*

- Államvizsga után meghívtak tanársegédnek a pécsi egyetemre mind a magyar nyelvi, mind az ének-zene tanszékre. Mivel akkor csak az utóbbi kapott státust, végleg eldőlt, muzsikus lettem. Aztán az események láncolata már vitt tovább: 56-ban megkaptam a Pécsi Tanárképző Főiskola Vegyeskarát, 58-ban pedig Dobos Lászlóval megalakítottuk a Pécsi Kamarakórust, és elkezdődött karnagyi pályafutásom.

- *...ami nem ment zökkenőmentesen 56 után. Immár városi legenda, hogy például betiltották tervezett első kórushangversenyét. Igazi hőstettet vitt végbe, amikor a tiltás ellenére mégis megtartotta ezt a hangversenyt. Mai ésszel már érthetetlen a dolog, hiszen még csak nem is vallásos, hanem világi madrigálokból állt a műsoruk.*

- Első hangversenyünknek egy Vecchi-madrigál címét adtuk: „Jó ez a fény!”, ami után felsőbb utasításra az utcára tették a kórust, mondván: „Nem is olyan jó ez a fény, ezek a levitézlett polgári kultúrát akarják visszahozni...” Aztán Mohos Antalnak köszönhetjük, hogy később - vállalva némi kockázatot - befogadtak bennünket a Nevelők Házába. Ekkor lettünk egy időre a Pécsi Nevelők Háza Kamarakórusa. Abban az időben sok baj volt velünk. Személy szerint is fekete bárány voltam: az egyetemen (akkor még főiskola) mindig késve léptettek elő, nem kaphattam prémiumot, s tanszékvezetői kinevezésemet megakadályozta egy „felülről jött” telefonhívás. A kitüntetésemre felterjesztéseket - mint utólag az illetékesek be is vallották - rendszerint fiókba fektették. De szerencsére mindig akadt, aki megvédett bennünket, tartotta értünk a hátát.

- *Vagyis kényszerpályán mozgott. Am sorra aratta a külföldi rangos kórusversenyeken az első díjakat.*

- 69 nemzetközi versenydíjat szereztem, ez meghozta a hazai elismerést is. Később sok kitüntetést is kaptam, közülük a Magyar Örökség díjra roppant büszke voltam, mert ezt nem az akkori állam, hanem a nemzet adta. Ugyancsak nagy öröm volt, amikor szülővárosomban, Pécsen díszpolgárrá avattak, és amikor a mostani kormányzat Erdemes Művész kitüntetését vehettem át. Azután mindenek a betetőzéseként jött a mostani Kossuth-díj.

- *A kóruséneklés hangzó műfaj, ezért a rádiónak nyilván kitüntetett szerepe volt az életében.*

- Hálás vagyok a Magyar Rádió zenei szerkesztőinek. Kórusaimmal évenként szerepelhettünk, vagy élő koncerten, vagy a Kóruspódium felvételein. Ez roppant inspiráló volt. Mára szép sorozat gyűlhetett össze. Sajnos, manapság alig hallható valami ezekből, a zenei élet nagy vesztesége, hogy megszűnt a Kóruspódium. A kóruséneklés szerelmeseinek nagyon hiányzik, hogy régen, ha minden szombat délután négy órakor bekapcsolták a Bartók rádiót, valamelyik magyar kórus élő hangversenyét - köztük a miénket is - hallhatták a 6-os stúdióból. Ma már ez sincs... A BBC „Let the Peoples Sing” nemzetközi felvételversenyén háromszor nyertünk első díjat, ez is emlékezetes rádiós siker, és más külföldi rádiófelvételeink is.

- *A hazai lemezkiadás, a kritika hogy viszonyult szaporodó külföldi sikereihez?*

- A Hungaroton három CD-t készített velünk. Am Kodály-lemezünk felvételére a Hungarotonnál csak nagy sikerű franciaországi CD-nk hatására került sor. Vagyis az a paradox helyzet állt elő, hogy a vasfüggöny időszakában a magyar Kodály kórusműveinek egy magyar kórusnak és magyar karnagynak első ízben nem itthon, hanem külföldön, Franciaországban kellett megjelennie, mert nem kaptunk hozzá se felkérést, se támogatást a Hungarontól. Ez jól érzékeltette a Kádár-korszak kultúrpolitikáját, amelynek gátló hatását évekig éreztünk, ebben is. Hiába tekintette a kritika és a szakma „etalon”-nak ezt az úttörő francia lemezünket, a továbbiakban sem kényeztettek el itthon bennünket. Az azóta megjelent, összesen 17 CD-nk francia, német, angol és saját kiadvány.

- *Vagyis a kádári időkben külföldön több támogatást kapott a kórus és karnagya, mint idehaza. Honnan jött a segítség?*

- A legtöbb támogatást Franciaországban és Belgiumban kaptuk. Marcel Corneloup, az Europa Cantat akkori elnöke az egyik pécsi nemzetközi kamarakórus-fesztivál nyitóhangversenyén hallott először bennünket énekelni. Ennek hatására került Pécsre 1988-ban a X. Europa Cantat. „A Fal még állt. Biztos, hogy a hangok összessége, Európa valamennyi országából származó ezernyi hang, akár csak a jerikói trombiták, hozzájárult a ledöntéséhez”, írja később az emlékezésében. Hatszor hívta meg kórusunkat a Morvan fesztiválra - ingyen.

- *És Belgium?*

- Meghívtak a Brüsszeli Rádióba. Itt egy Liszt-Kodály-kurzust tarthattam. Felvételeket készíthettünk, és Antwerpenben hangversenyt tarthattam velük. Roppant izgalmas volt magyar nyelvű Kodályokat tanítani. Vic Nees nyugati nyelvekhez szokott remek kórusa nagyon élvezte közös munkánkat. Brugge-ben és Antwerpenben atelier-eket tarthattam. Az előbbiben nagy Kodály-műveket, az utóbbiban Szokolayt taníthattam.

Később idehaza is pályadíjakat nyertem, három kóruskötetemet jelent meg. Legutóbb a 2015-ös II. pécsi Europa Cantatra kaptam fölkérést egy Te Deum megírására. Ez a nyitóhangversenyen hangzott el, én vezényeltem.

- Mikor, hogyan alakult ki önben az a meggyőződés, hogy a három területet – a zeneszerzést, a karvezetést és a tanítást – együttesen művelje?

- Ez nem választás kérdése volt, így alakult. Tanítottam, és közben 56-ban megkaptam a pécsi főiskolai vegyeskört, amelyet 2000-ig én vezettem, később már Pécsi Egyetemi Kórus néven. Tanítványaimnak ez lett a műhelye. És – miként már említettem – 58-ban Dobos László karnagybaráttal közösen megalapítottuk a Pécsi Kamarakórust, ahová szívesen eljárt néhány hallgató, a kórusaim a saját műveimet is bemutathatták, úgyhogy kezdetől szervesen forrt össze ez a háromféle tevékenységem.

Az ilyesfajta kapcsolódásnak régi hagyományai vannak. Egykor – ha nem is ilyen módon – énekesek, tanítványok vették körül mesterüket. Gondoljunk csak a templomokban, kastélyokban működő orgonistákra, karnagyokra, zeneszerzőkre. Aztán gyakran az alkalom vagy a baráti fölkerés hozta, hogy szükségessé vált valamilyen kompozíció szerzése. Erre egy példát említek. Amikor Corkba mentünk versenyre, semmi ír kóruszenét nem találtunk. Egy cserkészgyűjteményben kezembe akadt a Tipperary, az ír függetlenségi dal. Feldolgozásomat a polgármesteri fogadáson nagy bizonytalanságban énekeltük el, mert angol nyelvű volt, s nem tudtuk, hogy fogadják majd. Hatalmas lelkesedés tört ki, a polgármester magához ölelt, s a vendéglátók többek között ezt mondták: „A magyarok szabadságát elvették az oroszok, ugyanúgy, mint az írekét az angolok...” „Micsoda különbség...!” mondtuk halkán egymás közt. Ennek már 47 éve...

- Sokan iskolateremtő mesternek tartják, „pécsi kórusiskolá”-t emlegetnek az ön sajátos karvezetői tevékenységével, vezénylési stílusával

kapcsolatban. Akárhogy is van, egy biztos, a rádióban, lemezen a hangzásáról, az előadásmódjáról rögtön fel lehet ismerni a Pécsi Kamarakórust és Tillai Aurélt. Az egyéni stílussal kapcsolatban régóta izgat egy szakmai kérdés, amelyet ki másnak tehetnék föl, mint épp a legrangosabb szakmai kitiüntetés birtokosának, önnek: *művészet-e vagy iparosság a karvezetés? Hiszen vannak olyan kollégák, akiknek a vezénylése nem ad művészi élményt.*

- Nagy eredmény az is, ha valaki jó iparos. Tapasztaljuk ezt a mindennapi életben is. A karvezetés alapvető követelménye a szép hangú, tisztán éneklő kórus – esetleg évekig tartó – nevelése. Fontos a tagok együtt tartása, a próbák élvezetessé tétele, s természetesen a művek alapos megtanítása. De ettől még nem kél teljesen életre a zenemű. Ha előadásakor csak az szólal meg, ami a próbákon belekerült, akkor még valami hiányzik. Most kell az a többlet, amit most a karvezetőnek saját magából kell létrehoznia. Ez szinte meglepetés a kórustagok számára is, amiről ők is megtáltosodnak, föllelkesülnek. Ezek a különleges, szinte kegyelmi pillanatok adják a művészi előadást.

Vegyünk példát a színház világából. Ugye nem elég, ha a színésznek megfelelő az orgánuma, szépen ejti a szavakat, hibátlanul tudja a szövegét. Valami kell még: hogy ő maga legyen az igazi Rómeó, a szerelmes Júlia vagy a lelkesült, majd kétségbeesett Ádám, vagy a cinikus Lucifer, hogy hasson, megnevettesen, felemeljen, könnyekre fakasszon. Ilyen a művész.

- Még meg se száradt a tinta a Kossuth-díján, máris új hangversenyeken hallhattuk nyáron vezényelni: a budapesti Szent Imre-templomban, Veszprémben, Zircen és Balatonfüreden. És folytatódik a zeneszerzői munkálkodása is, ösztől pedig a tanítás az egyetemen. Hogy lehet ezt bírni túl a nyolcadik ikszen?

- Szerencsére nem mindig ennyire sűrű az életünk. Nagyra értékelem a kitiüntetésem, sokat jelent számomra a Kossuth-díj is. Köszönet mindazoknak, akik ezzel a pályafutásomat értékelték. Továbbiakra is ösztönöz, csak adassék hozzá még egy kis idő. A másik éltetőerőm pedig az, amikor felhangzik a lelkes taps, és körém sereglenek a régi, kedves tanítványok gratulálni vagy emlékezni az együtt töltött „rég nagy idők”-ről.

Kocsis Klára



VIII. PÜNKÖSDVÁROSI KÓRUSFESZTIVÁL BAJÁN

Tökéletes vendéglátás, nagyszerű szervezés, színvonalas kórusmuzika. Így lehetne tömören jellemezni a 2016. május 7-8-án rendezett bajai kórustalálkozót, amelyen hat énekkar adott egymásnak randevút.

A Bácskai Kultúrpalotában megrendezett hangversenyen Szécsi Máté művészeti vezető köszöntötte a telt házas közönséget. Kiemelte és megköszönte a város összefogását a szervezésben, Makkai Gézáné, a Bajai Liszt Ferenc Kórus karnagyának önzetlen szorgalmát, amely nélkül nem jöhett volna létre ez a találkozó.

A koncertet a házigazda énekkar, a Bajai Liszt Ferenc Kórus nyitotta meg. Színvonalas műsorukból kiemelkedett Tóth Péter: Lángok című darabja, amelyet a szerző az 56-os események emlékére írt, Dsida Jenő szövegére. A gyönyörű szöveg magával ragadta a kórust és közönséget. Az énekkar mindvégig átélten, dinamikailag is hitelesen szólaltatta meg Lassus: Matona mia cara, MacGillwray: Song for the Mira – amelyben a kíséret /zongora: Kunosné Dankó Ilona,



A Fesztivált a Bajai Liszt Ferenc Kórus nyitotta meg. Vezényel: Makkai Gézáné

hegedű: *Kubán Lóránd*/ is ragyogóan szolgálta a kórust –, Franz Biebl: Ave Maria, és Bárdos Lajos: Este van már kórusművét. Makkai Gézáne karnagy ragyogó kezekkel irányította a nagy múltú, szép hangzású énekkart.

A **Musica Viva Kamarakórus**, *Lázár Emese* irányításával Csantavérről érkezett. Óriási misszió,



Musica Viva Kamarakórus - Csantavér. Vezényel: Lázár Emese

hogy a nehéz körülmények között működő énekkar ilyen teljesítménnyel ajándékozta meg a publikumot. Műsoruk változatos volt, kiegyenlített, szép hangzásuk – a kis létszám ellenére is /18 fő/ - figyelemre méltó. Különösen tetszett a macedon népdal /Sto mi je Milo/ ritmikus előadása. Bárdos Lajos: Hét kurta kórus c. darabját kissé megilletődötten adták elő, de szövegmondásuk így is artikulált, kifejező volt. Erről a kórusról még sokat fogunk hallani.

Az **Érsekcsanádi Összhang Kórust** *Bálint Márta* vezényelte, zongorán közreműködött *Babenyec László*. A 8 férfiből és 24 nőből álló énekkar külö-



Érsekcsanádi Összhang Kórus. Vezényel: Bálint Márta

nösen a szép férfikari hangzásával tűnt ki.

Szokatlan volt, hogy Casciolini: Panis Angelicus művét is magyarul énekeltek. Örömmel hallgattuk Gárdonyi: Szép könyörgés című művét, Mendelssohn: Verleih uns Frieden c. motettájában a szép építkezést csodálhattuk meg. Átütő erővel szólalt meg a ritkán hallható Almássy Kornél: Szent vagy jó Atyánk című imádsága.

A **Dr. Mihálka György Vegyeskar** Makóról érke-

zett, karnagya: *Gilinger Ildikó*, zongorán közreműködött *Benkő Zoltán*. Homogén hangzás, választékos műsor jellemezte előadásukat. Különösen szívesen hallgattuk a ritkábban énekelte Simpson: Ave Vera Corpus, Erőd Iván: Viva la musica, Steiner Béla-Kardos Antal: Vásárhelyi virágének című műveket. Előadásukat jó tempók, átélt éneklés, szép zárlatok jellemezték. Halmos László: Jubilate Deo című darabja volt a legkidolgozottabb, legérettebb műsorszámuk.



Dr. Mihálka György Vegyeskar - Makó. Vezényel: Gilinger Ildikó

A **Balaton Vox Kórus** *Koncz Zsuzsanna* vezényletével Balatonboglárról érkezett. Közreműködtek: *Takácsné Baja Erika* /zongora/ és *Péterdi Gabriella* /fuvola/ Igényes műsor, átélt éneklés jellemezte műsorukat. Az énekkar hangzásképét meghatározta a szólamok, nemek aránya /12 férfi és 21 nő/. Mosonyi Mihály: Liberájában szépek voltak a dinamikai váltások, Karai József: Adok Néked című darabja műsoruk tetőpontja volt. A ritkában hallható Láng István: Szerenád és Kocsár Miklós: Forintos nóták című darabjában a jó szövegmondást, kiváló tempókat csodálhattuk.

A hangverseny záró kórusa, egyben koronája volt a *Dr. Szabó Szabolcs* által vezetett **Komlói Pedagógus Kamarakórus**. Veretes műsorukban nagyítóval is nehéz hibát találni. Udvardy László-József Attila: Tél című kompozíciójában a szép színeket csodálhattuk,



Komlói Pedagógus Kamarakórus. Vezényel: Dr. Szabó Szabolcs

Pászti Miklós Lamentójában a szép szólókat, Ramirez: Missa Criolla Kyriéjében az örömteli éneklést /még a karnagy is szólózott/, Lotti 8-szólamú Crucifixusában gyönyörűek voltak a szólamvezetések, Kodály Zoltán-Petőfi Sándor: A magyar nemzet darabjában a nagyszerű éneklést megszépítette arcok és hangok harmóniája, miként Kodály Esti dalában is.

A koncert legvégén Knut Nystedt: Laudate /vezényelt: Dr. Szabó Szabolcs/ és Verdi: Rabszolgakórusa hangzott el /vezényelt: Makkai Gézáne/ Pethő Attila zongorakíséretével, valamennyi kórus

előadásában. Külön is köszönjük *Pethő Attila* mindegyikére kiterjedő, kiváló konferálását.

A fesztivál nem verseny volt, így minden kórus díszoklevéllel és ajándékkal térhetett haza. Az értékeléskor *Dr. Kerekesné Pytel Anna* és *Nagy Ernő* zsűri tagok köszönték meg a kórusoknak és karnagyainknak a felejthetetlen estét.

Másnap délelőtt a Barátok Templomában ünnepi szentmisén vettek részt a kórusok, zárásként pedig *Lukin László* sírjánál helyezték el az emlékezés koszorúit.

Még a szombati hangverseny előtti köszöntőben hangzottak el az alábbi megszívlelendő gondolatok, melyeket *Lucen Price*, amerikai gondolkodó vetett papírra :



A Bajai Fesztivál összkara. Vezényel: Makkai Gézáni

„Senki se tudja, mi valójában a zene. Előadjuk, hallgatjuk, komponáljuk és beszélünk róla, de valóságos lényét kevésbé ismerjük, mint közeli rokonát, az elektromosságot. Tudjuk, hogy segít elvonatkoztatni, hogy segítségével önmagunk felé fordulhatunk és megtisztulhatunk; tudjuk, hogy a meditáció olyan magasságokba repíti az emberi szellemet, ahol a kreativitás szabadon szárnyalhat; tudjuk, enyhíti a fájdalmainkat, oldja a szorongásainkat, eloszlatja félelmeinket, felpozzíti kedélyünket, felkorbácsolja bátorságunkat, tiszta és merész gondolatokra buzdít, megacélozza az akaratot, finomítja az ízlést, felderíti a szívet, ösztönzi az intellektust, és még sok egyéb érdekes, csodálatos dolgokra képes. És mégis, hiába tudjuk és cselekedjük ezt, nem ismerjük a zene mibenlétét. Talán az egyetlen lehetséges válasz az, hogy a zene maga a Teremtés.”

A két napos bajai rendezvény igazolta a fenti szavakat.

Nagy Ernő



POLGÁRI DALOS MOZGALOM MAGYARORSZÁGON A 19. SZÁZADBAN

1. rész

A kezdetek



Magyar kultúra: örök harc a hagyomány és a nyugati kultúra közt. Egyik kezünket még a nogáj-tatár, a votják, cseremiszfogja, másikat Bach és Palestrina. Össze tudjuk-e fogni e távoli világokat? Tudunk-e Európa és Ázsia kultúrája közt nem ide-oda hányódó komp lenni, hanem híd, s talán mindkettővel összefüggő szárazföld? Feladatnak elég volna újabb ezer évre. (Kodály Zoltán: *Magyarság a zenében*)

Hazánkban a dalos mozgalom első nagy korszaka a 19. század elején bontakozott ki, amikor a nemzeti válás folyamata szorosan összekapcsolódott a felvilágosodással, a függetlenségi mozgalmakkal, majd később a reformkori törekvésekkel. A 18. század végén a nemesség legjobbjai és a hozzájuk csatlakozó közrendi értelmiségiek hamar felismerték, hogy a nemzeti felemelkedést és a műveltség elterjesztését csak akkor képesek megvalósítani, ha az irodalom és a különböző tudományok magyar nyelven szólnak meg.

A nyelvújítás nyelvi szempontból a felvilágosodás legjelentősebb

eredménye volt. II. József elnémetesítő törekvéseivel szemben a magyar nyelv fejlesztése és a nemzeti műveltség felemelése lelkiismereti kérdéssé és egyben politikai tetté vált. A magyar nyelv művelés gyümölcse volt a nyelvi normák megszilárdulása és az irodalmi nyelv kialakulása, amely magában hordozta a magyar nyelv szókincsének gazdagodását, gyarapodását. A nyelvújítás jelentős eredménye volt a különböző tudományok műszavainak megszületése. Magyarra fordították az idegen kifejezéseket és új szavakat alkottak a hétköznapi élet különböző területein is.

A változást az 1830-as évek eleje hozta. 1830-ban a közhivatalokban kötelező lett a magyar nyelv ismerete, 1832-ben bevezették magyar nyelvű anyakönyvvezetést, 1839-ben pedig előírták, hogy az országgyűlés, a törvényhozás, az egyházi és katonai hatóságok hivatalos iratai magyar nyelven készüljenek. Csak az 1843-44-es országgyűlés nyelvi törvénye mondta ki (2. tc. 9. paragrafus), hogy az iskolákban a közoktatás nyelve a magyar legyen.

A magyar nyelv használata, illetve a magyar nyelv kiterjesztése és ápolása a kulturális élet középpontjává vált. „törvényeink egy hajszállal sem rendelkeztek többet, mint hogy a holt latin szó helyébe az élő magyar lépjen... s ha mint nyelv közvetlen nem

is bír nagy terjesztési hatással, mégis kimondhatatlanul drága kincs, mert magában rejtí a nemzeti fennmaradásnak zálogát.” (Széchenyi István gróf: *A Magyar Akadémia körül*)

Ebben a légkörben indult el a hazai dalos mozgalom, melynek célja a magyar nyelven való műéneklés volt.

Az első Dalegyletek

Magyarországon az első polgári dalegyletek német minta alapján jöttek létre. A Zelter által elindított Liedertafel mozgalom nagy sikerrel hódított Európában. Carl Friedrich Zelter (1758-1832) német zenepedagógus, zeneszerző, Mendelssohn tanára) 1809-ben alapította dalegyletét. A Berlinben elindított Liedertafel mozgalom gyorsan elterjedt. A Sing-Akademie nyomán sorban alakultak férfikarok Németországban, Svájcban és Ausztriában. 1819-ben létrejött a fiatalabb berlini Liedertafel Ludwig Berger (1777-1839) vezetésével, majd Bernhard Klein (1793-1832) alapított férfikart Németországban.



Carl Friedrich Zelter (1758-1832)

Az 1830-as 40-es évek elején Magyarország is követte a német példát. A hazai dalármozgalom bölcsője a nyugati megyék nagy városai Győr, Pécs, Pozsony, Sopron és Veszprém voltak.

Az első magyarországi dalegylet magánkezdeményezésre jött létre. Havi Mihály (Havasfalvi Havi Mihály, születési neve Hidegh Mihály 1810-1864) – énekes, színész, rendező és műfordító – az 1840-es évek elején alapított férfikart. Havi 1835-ben szerződött a budai Várszínházhoz, majd később a Pesti Magyar Színház (1837-1840) és a Magyar Nemzeti Színház (1840-1843) énekesse volt. Az 1840-es évek elején alapított férfikarával nemcsak itthon, hanem külföldön is nagy sikereket aratott, s példája nyomán számos férfikar alakult Magyarországon.

A Pestoffner Liedertafel férfikara 1844-ben alakult Dolezsnák Antal, a Pest-Budai Hangászegyesület alelnökének vezetésével. Az 1846-ig működő férfikar műsorát csak német nyelvű darabok jellemezték.

A Pozsonyi Dalárdát (Pressburger Männergesang-Verein) Stofregen János alapította. A kórus 1844-ben alakult és négy éven keresztül, egészen az 1848-as forradalom és szabadságharc kitéréséig működött. Az idegen ajkú, főként német polgárokból álló egyesület műsorán német nyelvű darabok szerepeltek, de énekeltek már „magyar népdalokat” is. Előadásukban gyakran hangzott el a kórusok által oly nagyon kedvelt Erkel Hunyadi operájának híres részlete: „Meghalt a cselszövő...”

A Pécsi Férfikar 1846-ban alakult Wimmer József Ede, a pécsi Székesegyház karnagyának vezetésével. A daloló társaság kezdetben, tercettekben, kvartettekben énekelte, majd az alapszabályok lefektetése után a kórus 1847 januárjában kezdte meg új, szabályszerű, egyesületi életét. (A nagyhírű Pécsi Dalárda csak később, 1861-ben alakult.)

Győrben a város zenei életét és polgári dalos mozgalmát, a kiváló gordonkás, karnagy és zeneszerző, Richter Antal (1802-1856) indította el. Richter Antal (Richter János apja) 1822 és 1832 között volt az Esterházyak zenésze, majd 1832-ben tizenegy pályázó közül elnyerte a Székesegyház karnagyi állását. A templomi szolgálaton túl Richter hangversenyeket és zeneesteket szervezve igyekezett bevonni a zenei eseményekbe a város polgári lakosságát is. Az ő vezénylete alatt

hangzott el először Győrben Mozart *Così fan tutte* c. operája és Haydn *Évszakok* című oratóriuma (felesége Csazenszky Josfa énekelte a szopránszólót). Az 1846-ban alakult Győri Dalegylet élén Richter a német darabok mellett rendszeresen vezényelte Egressy Béni, Grill János és Thern Károly műveit.

„A magyar nyelven való műéneklés első igazi hajnalkora arra az időre esik – a 30-as, s 40-es évek-re – a mikor a magyar nyelv, irodalom s művészet intenzívebb alakjában kezdte szárnyait kibontani, s a magyar nyelven való közművelődési aspirációk mind szélesebb elterjedés s méltánylásra találtak.” (id. Ábrányi Kornél:

Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története)

2. rész

Polgári dalos mozgalom Magyarországon a 19. században

Megújulás a szabadságharc után

Az 1840-es években alakult dalegyletek működése nem volt hosszú életű. Az 1848-49-es események elsodorták a dalos mozgalmat, a szabadságharc leverése után sokan külföldre menekültek, másokat a harcokban való részvétel miatt börtönbe zártak. A nyilvános szerepléseket betiltották és a feloszlott egyletek csak később, nagy nehézségek árán tudtak újjászerveződni.

A hallgatás időszaka volt az 1850-es évek eleje. Tilos volt a magyar zene, a magyar tánc, és teljesen háttérbe szorult a magyar színjátszás. A bálóásokat és egyéb táncmultságokat betiltották, a polgári kaszinók összejöveleit megszüntették. A fellépésekhez engedély kellett és a fellépőknek kötelességük volt a műsort a hatóságokkal egyeztetni. Ha a művek címe vagy szövege a lázadás szellemének csak egy kis szikráját is képviselte, a cenzúra azonnal betiltotta a rendezvényt.

A korra jellemző id. Ábrányi Kornél elbeszélése, melyet 1851-ben adott Nagyváradon. Ábrányi útlevél nélkül, nyolcnapos fáradtságos út után – Grosz Frigyes „orvossegédjeként” – érkezett Nagyváradra. Maga a fő kormányzó engedélyezte hangversenyét, ám ennek ellenére a polgári hatóságok beidéztek. A kinyomtatott műsorban a hatóság „lázító műveket” talált és műsorát be akarta tiltani. Ábrányi a hangversenyt csak a kormányzó személyes közbenjárására tarthatta meg, de másnap el kellett hagynia a várost. Lejárt útlevele azt sugallta, hogy Pestről szökött „lázadó”.

Nehezen indult a dalegyletek újjáéledése. Bár magánkezdeményezésre ismét alakult néhány férfikar, nyilvános szereplésen nem vehettek részt. Ebben a légkörben, 1851-ben alapította Thill Nándor lipótvárosi egyházzenei karnagy magán-férfinégyesét.

A kezdetben „magán” kórusként működő együt-

tes 1852-ben vált egyesületté Pest-Budai Dalárda néven (Pest-Ofner Gesangverein). A dalárda első nyilvános fellépése 1854. december 8-án volt az Európa szállóban. Fellépésüket jelentős szervezés előzte meg.

A kezdetben férfinégyesként működő Pest-Budai Dalárda az első időkben Thill lakásán próbált, ám a különböző magán-összejöveteleken szereplő együttes hamar szemelt szűrt a hatóságoknak. Ekkor Thillt rendőri felügyelet alá helyezték. Amikor Thill együttesének rendszeres működéséért folyamodott, kérelmét elutasították és őt még szigorúbban ellenőrizték. Ennek az állapotnak I. Ferenc József magyarországi látogatása vetett véget, amikor az ünnepi zene és a kórus szervezésére magát Thill Nándort kérték fel.

Thill kihasználva az alkalmat kijelentette, hogy csak akkor hajlandó vállalni a feladatot, ha engedélyezik a Pest-Budai Dalárda működését. Számítása sikerült. Az engedélyt megkapta és 1854 végén a Pest-Budai Dalárda végre nyilvánosan is bemutatkozhatott. Hangversenyük nagy visszhangra talált, s fellépésüket követően országszerte alakultak dalárdák és dalegyletek.

Thill a hangverseny bevételéből 20 aranyat ajánlott fel egy eredeti magyar-férfinégyes megírására. Ez volt az első magyar kórusmű pályázat (1855). A pályázaton Doppler Ferenc, Huber Károly, Lorenz János és Thern Károly művei nyertek pályadíjat. A korra azonban jellemző volt, hogy Petőfi Sándor Honfidal című versére készült kórusműveket szinte azonnal betiltották.

A Lugosi Dal-és Zeneegyletet Wusching Konrád Pál (1827-1900) alapította 1852-ben. Wuschingot az 1840-es évek végén nevezték ki tanítónak Lugosra, ahol, mint orgonatanító, hegedűs és énekes működött. Férfikarai művei több helyen, nyomtatásban is megjelentek. Egyházi műveit Wusching a pápától ezüstérmét kapott, majd 1883-ban a király arany érdemkeresztel tüntette ki.

Wusching a Lugosi Dal-és Zeneegylet Évkönyvét 46 éven keresztül szerkesztette, példát mutatva ezzel a többi dalegyletnek. Kórusával, melyet egészen haláláig vezetett, rendszeresen vett részt az Országos Dalárünnepélyeken és fellépéseiket mindig nagy siker övezte.

A Szentesi Dalegylet 1861-ben alakult Joó Károly (1842-1917) református orgonista és kántor vezetésével.



A szentesi Dalegylet (az első sorban jobbról Joó Károly)

Első jelentős szereplésük 1865-ben volt, amikor részt

vettek a Pest-Budai Hangászegylet fennállásának 25. évfordulójára rendezett hangversenyen. 1867-ben az aradi, 1876-ban pedig a szegedi Dalárünnepélyen értek el komoly sikereket. 1880-ban a kórus feloszlott, ám két év múlva újjáalakult. 1884-ben nagy sikerrel szerepeltek a miskolci Dalárünnepélyen, ahol ezüsthelyezést értek el. 1886-ban az Országos Daláregyesület választmánya Joó Károlyt tagjává választotta, majd munkásságának ötvenedik évfordulóján (1911-ben) arany érdemkeresztet kapott a királytól.

A Pécsi Dalegyletet Wachauer Károly (1829-1890) alapította 1861-ben. Wachauer zenei tanulmányai mellett orvosi tanulmányokat is folytatott Bécsben (Josephinum), majd hazatérése után először énekesként, később karmesterként működött a pécsi székesegyházban. 1861-ben megalapította a Pécsi Dalárdát, amely hamarosan az ország első kórusává vált.



A pécsi dalárda 1891-ben

A kórus gyakran szerepelt különböző zeneesteken és rendszeresen közreműködtek a Székesegyház miséin. Első kiemelkedő hangversenyük 1863-ban volt Eszéken, ahol a város kórusának zászlószentelésén léptek fel. 1879-ben Bécsben, 1883-ban pedig Svájcban és Ausztriában adtak sikeres hangversenyeket.

A pécsi Dalegylet nevéhez fűződik az 1864-ben megrendezett első Magyar Országos Dalárünnepély megszervezése. Ebből az alkalmából a pécsi Dalárda tiszteletbeli tagjának választotta Erkel Ferencet, aki örömmel vállalta a felkérést.

A dalegyletek számára fontos volt egy-egy nevesebb szerzőt tiszteletbeli tagként maguk mögött tudni, hiszen ők pártfogóként segítették az egyletek működését. A szerzők számára pedig azért volt fontos a tiszteletbeli tagság, mert így biztosan számíthattak arra, hogy műveik elhangzanak.

A ma is működő Jászberényi Dalkört Palotásy (Palotási) János (1821-1878) és Riszner György alapította 1862-ben. Palotási (eredeti nevén Pecsényánszky János) előbb Vácott, majd 1840 után Pesten hallgatott jogot. 1848-tól Jászapáiban volt közjegyző. 1861-ben Jászberényben telepedett le, ekkor változtatta meg a nevét Palotásira. Az 1860-as évektől a főváros és a vidék között létrejött zenei ellentét miatt Palotási egyre jobban elmagányosodott, s bár művei népszerűek voltak, számos kritika és támadás érte. 1878-ban öngyilkos lett.

A hat férfiból és tíz nőből álló műkedvelő együttes a he-

lyi szerepléseket követően hamarosan országos hírnévre tette szert. 1867-ben (akkor már férfikarként) részt vettek az Aradon rendezett Dalárünnepélyen, majd ezt követően rendszeresen szerepeltek az országos találkozókön. Palotási halála után Beleznay Antal (1859-1915) zeneszerző és egyházzenei karnagy vette át a kórus irányítását, aki 1878-tól kezdve tíz éven keresztül vezette az együttest. Ekkor vette fel a dalárda alapítójának tiszteletére a Palotási Dalkör nevet. A századforduló tájékán sajnos egyre kevesebbet lehetett találkozni a kórus nevével. 1903-tól Beleznay Móric irányította férfikart, akinek lemondása után a kórus megszűnt. 1927-ben Kele István apátplébános kezdeményezésére a kórus újjáalakult, karnagyuk Berzátzy László volt.

1864-ben tartotta alakuló közgyűlését az akkor már nagy sikereket elért Aradi Dalárda is. Karnagyuk Kunert Ede volt, aki kiváló férfikart hozott létre. A kórus rendszeresen vett részt a két évente rendezett Dalárünnepélyeken, és nagy sikerrel szervezték meg az 1867-es és az 1898-as találkozót. A dalárda tiszteletbeli tagjai közé tartozott id. Ábrányi Kornél, Erkel Ferenc, Liszt Ferenc és Mosonyi Mihály.

A Nemzeti Dalkört Böhm Gusztáv (1823-1878) alapította Pesten 1864-ben. A kórus célja a magyar nyelven való műenklés volt. „*Tagjai főleg a magyar kereskedő s iparos osztályból kerülvén ki, kiváló buzgalmat s ambíciót fejtettek ki feladatuk megoldásában s a fővárosban a dalegyleti nemzeti szellem megizmosodása akkoriban ez egyletnek köszönhetett legtöbbet.*” (id. Ábrányi Kornél: Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története) A kórust 1867-től Zimay László vette át.

A Kecskeméti Dalárda is 1864-ben alakult. A daláregylet már 1865-ben bemutatkozott Pesten és ezt követően rendszeresen részt vettek az országos találkozókön, ahol szinte valamennyi alkalommal ezüst serleget, vagy elismerő díszoklevelet kaptak.



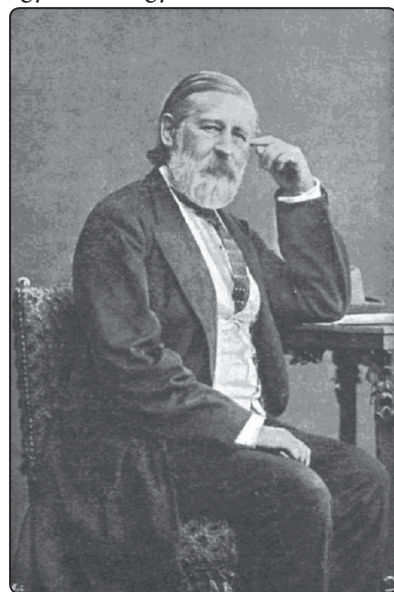
A Kecskeméti Dalárda 1903-ban

Szekszárdon Augusz Antal meghívására többször is járt Liszt Ferenc, s ilyenkor a város a zenei élet központjává vált. Liszt 1846-ban járt ott először, amikor a Városháza avatására tartott hangversenyt. A Szekszárdi Hangásztársaság (1833 és 1850 között működött) szerenáddal és fáklyás menettel köszöntötte a Mestert.

A Szekszárdi Dalárda 1863-ban alakult újjá Halász József (1805-1882) vezetésével, kinek nevéhez az Országos Dalárünnepély elindítása fűződik (Sopron 1863). A szekszárdi Újvárosi katolikus templom felszentelésére Liszt egy új misét komponált (Szekszárdi mise 1868), de a mű nem készült el időre. Később 1870-ben, a Szekszárdi Dalárda betanulta a darabot, ám az előadás akkor is elmaradt. Szekszárdon először 1878-ban hangzott el a mise. (A mű bemutatója 1872-ben Jénában volt.)

Ebben az időben (1863-1864) jött létre a Bajai Daloskör, a Balassagyarmati Dalegylet, a Debreceni Városi Dalegylet, a Szarvasi Dalkör, a Szombathelyi Dalos egyesület, valamint a Budai és az Óbudai Dalkoszorú. Az itt felsorolt együtteseken kívül, még számos kiváló dalárda alakult vidéken és a fővárosban egyaránt és számuk az 1863/64-es évre megközelítette a százat.

... a magyar dalegyletek országsszerte való szervezése és nyilvános működése oly ellenállhatatlan erőt képez, mely leginkább alkalmas a nemzeti és művészeti kulturélet fölényét biztosítani e hazában s azt leginkább képes érvényesíteni... Nem is szűnt meg ez irányban folyton buzdítani, lelkesíteni s magasan lobogtatni a zászlót, melyet az erők egyesítésére kitűzött. (id. Ábrányi Kornél: Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története)



Id. Ábrányi Kornél

(Forrás: id. Ábrányi Kornél: Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története, id. Ábrányi Kornél: Életem és emlékeim)

(A képek forrása: internet)

Fazekas Ágnes

- FELHÍVÁS - ZENÉS VASÁRNAP DÉLELŐTTÖK BUDAPEST MÚZEUMAIBAN

2016. október 1. – 2017. június 30. között

Szeretettel várjuk kórusaink írásbeli jelentkezését.

Vasárnap délelőtti hangversenyeket az alábbi múzeumokban tartunk:

- Magyar Nemzeti Galéria - Budapesti Történelmi Múzeum

További információ: KÓTA Titkársága 1537. Budapest, Pf.: 406. Telefon: +36-30 943-0933 E-mail: kota@kota.



ERKEL MEGEMLEKEZÉSEK 2016.

Első alkalommal rendezte meg a Magyar Állami Operaház a magyar amatőr kórusok nagyszabású, kétnapos találkozóját. A tartalmában és méretében egyaránt jelentős rendezvény létrehívói és közreműködői az Operaház első és örökös főzeneigazgatójára, Erkel Ferencre emlékeztek. A magyar nemzeti opera megteremtője, a Himnusz zeneszerzője, a Zeneakadémia első igazgatója, egyben a magyar kórusmozgalom elindítója előtt tisztelgett sokszáz kórusénekes.

* * *

DALÁRNAP az Erkel Színházban. 2016. május 7-8-án a több mint 50 amatőr énekkar részvételével ünneplő két, egésznapos koncertsorozatot *Strausz Kálmán*, Liszt-díjas karnagy a Magyar Állami Operaház karigazgatója szervezte, a KÓTA együttműködésével.

* * *

A nagyszerű rendezvény befejezéséért minden résztvevő énekkar meghallgatta Mascagni: *Parasztbecsület* című operáját a dalszínház kitűnő együtteseinek és szólistáinak előadásában Hámory Máté karmester irányításával. A népszerű Húsvéti kórust a színház nézőterét megtöltő

énekesek együtt énekeltek az Operaház kórusával, *dr. Hoppál Péter* kultúráért felelős államtitkár úr vezényletével. Az összkar délutáni főpróbája előtt az Erkel Társaság által választott három tiszteletbeli tag részére *Somogyváry Ákos*, a Társaság elnöke, az államtitkár úr jelenlétében Erkel-rézkarccal díszített mappában díszoklevelet adott át. Az elismerést *Berkesi Sándor* karnagy, *dr. Ittész Mihály*, a Magyar Kodály Társaság elnöke és *Ókovács Szilveszter* a Magyar Állami Operaház főigazgatója kapta a magyar zenei közéletért végzett sokrétű és kimagasló tevékenysége elismeréseként.

* * *

A Himnusz születésnapja 1844. június 15. Erkel Ferenc megzenesítésének és a zeneszerző halálának évfordulója ugyanarra a napra esik. Ez a dátum, illetve a hozzá legközelebb álló hétvége további megemlékezésekre kínál lehetőséget.

* * *

Június 10-11-én Budakeszin rendezték meg az 1988-tól hagyományos, immár a XXVIII. Erkel Napokat. A megnyitón jelenlevő nagyszámú közönség *Bakács Bernadett* alpolgármester asszony emlékező beszéde

után bensőséges hangverseny részese lehetett, *Ókovács Szilveszter* operaénekes és az Erkel Ferenc Kamarakórus közreműködésével.

* * *

A Kerepesi úti sírkertben, június 11-én, a zeneszerző sírjának megkoszorúzásán *Somogyváry Ákos* tolmácsolásában hangzott el a már fent említett beszéd. Az emlékezők között volt *Erkel Tiborné dr. Bognár Márta*, valamint Erkel Ferenc ükunokája. **Tatabányai Erkel Ferenc Kamarakórust** *Saltzer Géza* karnagy képviselte, a Magyar Kodály Társaság nevében *Hartyányi Judit* társelnök és *B. Horváth Andrea* elnökségi tag koszorúzott.

* * *

Befejezésül álljon itt néhány mondat az ünnepi szónok beszédéből:

„*Erkel Ferenc egy, a nemzet sorsát tekintve tragikus évszázadban (...) elkötelezte magát hazája szolgálatában. Sokszor az alkotó időt is feláldozta a magyar zenei élet szervezéséért, intézmények létrehozásáért. Kitartóan követte belső célját és sikerre vitte művét. Mindnyájunknak szolgált vele.*”

A késői utódok nevében is köszönjük.

h.j.



A HAJDÚSZOBOSZLÓI BÁRDOS LAJOS VÁROSI ÉS PEDAGÓGUS ÉNEKKAR 60 ÉVES

E megemlékezés során kicsit visszanyúlunk az időben, hogy a hagyományok tükrében értékelhessük a jelent.

A 19. század derekán országsszerte igen élénk volt az éneklési kedv, sorra alakultak különböző településeken, városokban a DALÁRDÁK. Ezek jellemzően férfikarok voltak. Hajdú- és Bihar megye is élen járt e területen az egykori írások érdekes beszámolókat közölnek minderről. – Hajdúszoboszlón 1891-ben alakult az első Dalárda.

Az első világháború azonban véget vetett ennek az éneklő kedvnek. Csöndesebb évtizedek következtek. Majd a következő generáció érdeklődése újra a zene felé fordult.

Bartók Béla és Kodály Zoltán népdalgyűjtései során a magyar népdal egyre szélesebb körben foglalta el méltó helyét és vált a gyermekkarok és felnőtt kórusok sokszor énekel, kedvelt műfajává.

A második világháború után megint volt néhány csöndesebb év. Ám a megújult *főiskolákon*, fiatal tanítók, kántorok, igen jó ze-

nei kiképzést kaptak, karnagyi ambícióik voltak, nőikarokat és vegyeskarokat alapítottak, és új tartalommal töltötték meg műsoraikat. Hadd hivatkozzam a szomszédos Hajdúszovátra, ahol 1947-ben alakult új Vegyeskar, *Szathmári Károly* vezetésével, és a következő évben – kórusuk elsőként – már felvette Kodály Zoltán nevét.

Hajdúszoboszlón 1949-ben alakult az **Iparos Dalárda** az ifjú *Török Zoltán* vezetésével, majd a kiváló énektanár és ambiciózus karnagy 1956. január 12-én megalapította a **Városi Vegyeskart** és 43 évig volt annak vezetője.

1992-ben a kórus felvette *Bárdos Lajos* nevét. A neves Kodály tanítvány a magyar népdal igazi szószólója, hitvallója volt. Tanításával, országjáró előadásaival karnagyokat, kórusokat lelkesített az

értékes és nemes zene szeretetére, ismeretére, műveiből sugárzik a magyar népdal szeretete, becsülete. Kórusok nagyon szívesen választják műveit, amit a mai hangverseny műsora is bizonyított.

És nem véletlenül említettem a főiskolákat. Hiszen a Hajdúszoboszlói Énekkar karnagyai a legjobb iskolákból kerültek ki. Debrecen, Nyíregyháza, Eger büszke lehet a tanítványaira. A Városi Énekkar zenei színvonalát és emberi magatartás formáját igazolja, hogy a következő évtizedek ifjú karnagyai is a kórusban nőttek fel.

Koncz Zsuzsanna már két évtizede tagja volt, sőt szólistája a kórusnak, mire 1999-ben átvette a kórus vezetését. Segítőtársa volt Grábler Dóra. Majd ugyancsak sokévi kórus vezetői gyakorlat után 2011-től Szentpáliné Páll Beáta lett az Énekkar vezető karnagya.



Hajdúszoboszlói Bárdos Lajos Városi és Pedagógus Énekkar

Nagyszámú közönség gyűlt össze a Kulturális Központ dísztermében, ahol az ünnepi műsor bevezetéseként vetített képes összeállítással emlékeztek az énekkar elmúlt évtizedeire. Majd kétoldalról vonult föl a kórus szép énekszóval a színpadra, ahol Hassler: Ünnepre jöttünk örömteli éneke csendült fel, amit még fokozott a lelkenedző Jubilate Deo, Halmos László műve. A műsorvezető Berényiné Szilaj Ilona, a Kulturális Központ igazgatója bevezetőként ismertette a kórus múltját, névszerint üdvözölte a megjelent vendégeket, majd folyamatosan közölte az előadásra kerülő műveket. Magyar szerzők Gárdonyi, Daróci Bárdos Tamás, Szokolay, Járdányi, Karai egy-egy műve került remek előadásra. Kiemeljük Kodály – Ady: Akik mindig elkésnek átél, megható előadását, és névadójuk Bárdos Lajos: Első népdalrapszódiajának friss lendülettel megszólaló kórusát.

Az énekszó befejeztével a meghívott vendégek köszöntötték az Énekkart. Elsőként a város alpolgármestere, Holoda Attila mondott elismerő szavakat a kórus évtizedeket átölelő kiváló munkásságáról és méltatta az énekkar jelentőségét a város életében. Ennek kifejezéseként elismerő okleveleket adtak át a kórus alapító tagjainak, akik a folytonosság hűségese megvalósítói. És nagy tapsal köszöntötték az énekkar titkárát Nagy Jenőt, akinek hozzáértő és lelkes munkássága – az elmúlt évtizedek során három karmester különböző egyénisége mellett – legfőbb bizonyítéka a kórus jó hírvének országos és külföldi kapcsolatainak fenntartása.

A Bárdos Lajos Pedagógus Énekkar az elmúlt évtizedek során megszámlálhatatlan sok kóruszerepléssel bejárta az országot, és sok külföldi vendégszereplés öregbítette a Kórus hírnevét. Gazdag repertoárjukban magyar szerzők művei mindig szerepelnek, amint a mai műsorukban is hallhattuk.

Sok elismerésben és díjazásban részesültek. Az idő rövidsége mi-

att most csak a legutóbbi két legfontosabbat említsük a: „Hajdúszoboszló városért” díjat 2006-ban kapták – és a „Kiemelt Hangversenykórus” KÖTA minősítését 2007-ben.

Az elhangzott méltatások közül megemlítjük a Pedagógus Kórusok Tanácsa elnökségi tagja, Gebri Józsefnek elismerő szavait. Valamint a testvérváros – Dicsőszentmárton – az ottani kórus képviselőjében megjelentek őszinte örömmel elhangzott szavait. A kórus fenntartási kérdéseiről, feladatairól a Bárdos Lajos Városi és Pedagógus Énekkar Egyesület elnöke, Katona László tartott rövid beszámolót.

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségének díszoklevelét, Dr. Márkusné Natter-Nád Klára adta át, a kórus 60 éves jubileuma alkalmából – Szentpáliné Páll Beáta karnagy – részére. A Bárdos Társaság – és Bárdos Család nevében Bárdos Ágota mondott köszönetet a kórus színvonalas, aktív tevékenységéért. Együttal megemlítette a város másik jelentős zenei intézményét a Bárdos Lajos Általános Iskolát, ahol az ott tevékenykedő karnagyok ugyancsak remek gyermekkart vezettek – vezetnek és tanításukkal remélhetőleg, bizonyára – erősítik a Nagy-kórus utánpótlását.

Hajdúszoboszlón, a jubileumi rendezvény egy meghitt, baráti fogadással zárult.



A hagyományörzés és a jövőteremtés feladatának és aktualitásának állandó ébrentartására befejezésül, Kodály Zoltán gondolatait szeretném idézni:

„Kultúrát nem lehet örökölni, az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

Ehhez kívánok sikeres és örömteli jó munkát a Bárdos Lajos Városi és Pedagógus Énekkarnak, az elkövetkezendő évtizedekre is!

Márkusné Natter-Nád Klára

HÄNDEL: SÁMSON

Németh Pál vezényletével különlegesen inspirált előadásban és lenyűgöző erővel szólalt meg Händel Sámsonja a Magyar Händel Társaság egyre megkerülhetetlenebb oratóriumsorozatában.

Händelnek ez az érett kori remeke, az összehasonlíthatatlanul ismertebb és népszerűbb Messiásnak ez a kortársa és legalábbis egyenértékű párdarabja műfaji szempontból – alig leplezett módon – opera, mégpedig egyike a legnagyobb szabású drámáknak a Gluck előtti évtizedek operairodalmában (amelyben, persze, a kórus a főszereplők egyikeként jelenik meg). Németh interpretációja éppen a mű és egyes alakok „életnagyságúnál nagyobb” méreteiből, az egymásnak feszülő rendkívüli erőkből, a gyengéd szeretet, a szikrázó gyűlölet és a mélységes gyász kivételesen ihletett és szuggesztív ábrázolásából indult ki, s ezek megmutatására törekedett minden erejével és teljes művészi alázattal, művésztársaival együtt.

A produkcióban a **Savaria Barokk Zenekar** (koncertmester: *Vitárius Piroska*) mellett az **ELTE Pro Musica Vegyeskara** (karigazgató: *Mindszenty Zsuzsánna*) és a **Vass Lajos Kamarakórus** (karigazgató: *Somos Csaba*), továbbá a főbb szerepekben *Megyesi Zoltán* (Sámson), *Tomáš Šelc* (Manoah), *Bakos Kornélia* (Mika), *Jónás Krisztina* (Delila), *Jekl László* (Harapha), továbbá *Ducza Nóra* és *Korbász Viktor* működött közre.

A kirobbanó sikerű produkció három meghatározó tényezője *Németh Pál* sallangmentesen egyszerű, mégis rendkívül erőteljes vezénylese, a – néhány trombitagikszertől eltekintve – bámulatosan (össze)érett zenekari teljesítmény, és az egészen kitűnő énekes gárda volt. Tulajdonképpen egy mondatban felsorolható az előadás összes gyengébb pontja, legyünk hát túl rajta. Az egyesített kórusnak rendkívül csiszolt hangzása és zenei érzékenysége mellett is Achilles-sarka volt az érthető szövegmondás; a minden regiszterben gyönyörű hangon, kristálytisztán éneklő *Bakos Kornéliának* nem csupán az angol szöveggel, de általában a szövegdeklamációval, testo-szerű szerepében az alapvető fontosságú beszédszerű énekléssel is jelentős gondjai voltak; a fiatal *Korbász Viktor* pedig karakterszereplőként helytállt ugyan, és virtuóz figurációkat is hallottunk tőle, de mindent összevéve bizony halványabb teljesítményt nyújtott a többieknél. (És, igen, kisebb-nagyobb – tulajdonképpen könnyen orvosolható – problémái másoknak is akadtak az angol kiejtéssel.)

Az előadás talán legragyogóbb értékének, biztos fundamentumának a tömör és mégis igen hajlékony, kimeríthetetlen energiájú continuo-szekció – *Karasszon Dénes* és *Kallai Nóra* (cselló), *Hornyák*

Dávid és *Tóth-Kiss Péter* (nagybőgő), *Várallyay Ágnes* (csembaló) és *Győri István* (lant, barokk gitár) – bizonyult. A kétfőgős felállás szinte érzéki minőséget kölcsönzött – különösen a mélyebb fekvésű – basszushangoknak. A secco részekben az a *Karasszon Dénes* csellózott, akiről egyre nyilvánvalóbb, hogy az egész hazai régi hangszeres paletta egyik legizgalmasabb tehetsége. *Győri István* pengetős continuo-játéka pedig egyenesen utolérhetetlen a maga hallatlan kontrolláltságával és érzékenységével, a törések és mindenfajta agogikai megmozdulás tökéletes időzítésével. Hogy miféle egyéni teljesítményekből áll össze ez a continuo-csoport, azt nagyszerűen példázta *Delila* áriája a II. rész elején („With plaintive notes and amorous moan”), amelyben az áruló hitves egy galamb szelíd turbékolásával próbálja visszahízelegni magát a fogságba ejtett, megvakított Sámson szívébe. A zene rabul ejtő édessége persze csak a hős szenvedélyes elutasító gesztusának „ágyaz meg”, ám attól még nagyon is valóságos. A szinte időn és téren kívüli idillt négyen szólaltatták meg: *Jónás Krisztina*, *Vitárius Piroska*, *Karasszon Dénes* és *Győri István*. Nos, az ária egész ideje alatt lélegezni is alig mertünk: *Vitárius* leheletfinom játéka, *trilláinak* visszafogott érzékisége, *Jónás Krisztina* éneklésének mérhetetlenül karcsú szárnyalása (ketten együtt valóságos csattogó madárcsapatot idéztek föl), *Karasszon* magvasságukban is lágy ívet kirajzoló pizzicatói és *Győri* puha akkordjai valamiféle vonósnyegyszerű összhangban olvadtak össze. *Jónás Krisztina* *Delila* rövid szerepében is igen figyelemre méltó teljesítményt nyújtott, nem csupán a kifejezés sokszínűsége és meggyőző ereje, a minden ízében tudatos építkezés és a kitűnő deklamáció révén, hanem egy olyan ritka és különleges képességével, amit tanítani kellene, s amely összefügg remek vonalérzékelével: tudniillik a díszítő és átmenő hangoknak azzal a könnyed természetességével, amellyel beízesülnek a tulajdonképpeni dallamhangok közé, és azok fűszerévé válnak. Egészen különleges hang élmény volt továbbá a két szoprán kristályos csengésű duettje („My faith and truth”), miként *Ducza Nóra* szinte bármely megszólalása is, nem utolsósorban a mű utolsó, a záró kórust megelőző, az angyalok trombitáit megéneklő áriájában, ahol a trombita és a vele párhuzamosan mozgó énekszólám valóban képessé vált a földöntúli ragyogás felidézésére.

Egészen más élményt jelentett viszont a Sámson és *Delila* végső összecsapását megjelenítő duett („Traitor to love!”), amely kemény volt, mint két acélkard összetalálkozása – egy remekbeszabott pillanatot a sok közül, amelyben ezen az estén *Megyesi Zoltán* részletetett bennünket. Életének egyik legnagyobb szerepében mindenesetre az általam valaha hallott legragyogóbb teljesítményét nyújtotta énekbeszédének erejével, a hang árnyaltságával és virtuozitásával, lírai megnyilatkozásainak mélységével, de mindenekelőtt az emberábrázolás hitelességével és gazdagságával.

Kiváló teljesítményt nyújtott továbbá *Tomáš Šelc* szerető édesapaként – erre a szerepre predesztinálta már kivételesen meleg hangszínje is, de sokat jelentett nagyszerű deklamációja, az alak őszinte átéltsége és zenei mindentudása is. *Jekl László* pedig lehengerlő volt óriási szerepében: nehéz lesz ezek után *Harapha* alakját más énekesnek elhitetnie velünk, miközben *Jekl* nem csupán hang karakterével, hanem például virtuóz figurációival és az elrettentő hangközugrások hajszálpontos intonálásával is bizonyította remek kvalitásait.

Végül a zenekarra térve, hadd emeljem ki az együttesből a

hegedűk roppant egységes és olvasztott ezüstre emlékeztető hangszínét, valamint a fáradhatatlan energiát, amellyel a hátukra vették az előadást. A lélegzetelállító pillanatokban gazdag partitúrából hadd idézzek föl egy zseniális händeli felvillanást, a szinte Stravinskyt idéző, szaggatott-groteszk gyász-indulót, amelyet éppen minden konvencionális nélkülöző jellege tesz annyira mellbevágóvá, s amelynek rendkívüli karakterét Németh Pál és a zenekar teljes mértékben megértette és hangzó élménnyé

tette. Az a lélegzetelállító arányú kiszélesítés pedig, amellyel a karmester a második rész végén a zsidók és a filiszteusok hatalmas együttes kórusának inerciáját nyugvópontra juttatta, önmagáért beszélt, és az egész előadás kivételes erejét példázta.

Február 28. – Zeneakadémia. Rendező: Magyar Händel Társaság

Malina János

Megjelent a MUZSIKA 2016 április, 59. évfolyam 4. szám 42. oldalán.

Utánközlés Feuer Mária engedélyével.

KONFERENCIA ÉS KONCERT BARTÓK BÉLA ÉS JÁRDÁNYI PÁL EMLÉKÉRE

Pesti Vigadó, a Magyar Művészeti Akadémia székháza, 2016. október 10-11.

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete konferenciát szervez Bartók Béla születésének 135. és Járdányi Pál halálának 50. évfordulója tiszteletére.

A konferencia során a szervezők a közkedvelt témakörök mellett számos eddig kevésbé feltárt kulturális jelenséget is a figyelem középpontjába állítanak.

A konferencia előestéjén kerekasztal-beszélgetésre hívjuk a kultúraszervezés néhány kimagasló szakemberét. A kérdések, melyekre választ várunk:

Vajon el lehet-e adni minden jegyet egy Bartók-koncertre? Best of-e a Bartók-életmű? Mennyiben mondhatjuk azt, hogy a Bartók, Járdányi, de akár Liszt, Erkel és Kodály mindannyiunk zenéje? Lehet-e olyan helyszínen Bartók vonósnégyesből koncertet szervezni, ahol nincs mosdó?

A beszélgetés célja, hogy a közönség számára feltárja a kultúra saját erőforrásait, illetve más dimenzióktól (pl. gazdaság, politika, oktatás) szükségszerű függőségének mértékét. Ha a beszélgetés egyik hallgatója meri majd Bartók nevét B'Art-ók-ként leírni, mint már-kavéjegyvet, akkor az est már nem zajlott le hiába. A programot a Járdányi Pál emléket megidéző film bemutatása zárja.

A keddi konferencián a következő témakörökben hallhatnak előadásokat: életmű, népzene, művészetelmélet, társművészetek.

Amíg az közismert, hogy Bartók Béla és Járdányi Pál életművét a népzenevel való találkozása határozta meg, addig az a folyamat, amely során Bartók felfedezte, hogy mi is az a népművészet, kevésbé tárgyalt.

A tudományos ülészak számos esetben életközeli is kívánja tenni a két ikonikus művészt. Előadás szól majd Bartók elefánt-csonttornyáról és az abból való szökési kísérletéről. Járdányi Pál forradalom előtti, alatti és utáni tevékenysége eddig nem került tárgyalásra, ahogy az sem, hogy a zeneszerző magatartása több mint hősies. Egy olyan televíziós dokumentum ritkaságot is bemutatunk, amelyben Kodály és Bartók egy asztalnál ülve beszélnek a IFMC 1964-es budapesti konferenciájáról, valamint a magyar népdalok rendszerezésének akkori helyzetéről.

Összegezve a konferencia egészét, a rendezvény legfontosabb jellemzője, hogy néprajzkutatókon és zenetörténészeken túl irodalom- és esztétikatudományi előadókat is megszólaltat, sőt, aktív zeneszerek és alkotóművészek elmélkednek Bartókról és Járdányiról.

A napot egy ritkán hallható műveket felsorakoztató hangverseny zárja, amelynek egyediségét az adja, hogy a két évfordulás szerző egymás életművére rimelő alkotásait vonultatja fel. Járdányi Pál számára Bartók Béla zenéje jelentette kiindulópontot saját művészi önrítméléséhez. Az esten megszólaló népszerű Bartók-művek

(Magyar képek, III. zongoraverseny, egyneműkarok) mellett Járdányi jelenleg nem játszott, ám a kor zenekari irodalmából kiemelkedő alkotásai csendülnek fel. A Divertimento Concertante (1949) noha szorosan kapcsolódik a magyar zenetörténet nagyzenekari koncertóihoz, s bár Bartók és Kodály együttes inspirációja is felfedezhető benne, igencsak önálló nyelvezetű neoklasszicista műalkotás. E klasszicizáló jellege 1951-ben elégséges ok volt Járdányi politikai üldözésére. Az, hogy Járdányi talpon maradhatott, részben a Tisza mentén (1951) című szimfonikus költeménynek köszönhető. A fiatal kórustagok derűje, Sapszon Ferenc Kossuth-díjas karnagy remek műértelmezése, Mocsári Károly briliáns zongoratechnikája, az Art's Phil-Harmony magas intenzitású összjátéka, Bartal László erélyes érzékenysége közös garancia az est színvonalára. A kétnapos rendezvény ingyenesen látogatható a szakmai közönség számára, a részvétel azonban regisztrációhoz kötött, amely a Pesti Vigadó honlapján érhető el. <http://vigado.hu/programok>

A hangverseny műsora:

Bartók Béla: Magyar képek - szvit

Járdányi Pál:

Divertimento concertante (új ősbemutató)

Bartók Béla: III. zongoraverseny

Járdányi Pál: Kórusművek (ősbemutató)

Bartók Béla: Kórusművek

Járdányi Pál: Tisza mentén – szimfonikus költemény (új ősbemutató)

Közreműködnek:

Art's Phil-Harmony Zenekar Bartal László vezetésével

Jubilate Leánykar Sapszon Ferenc vezényletével

Mocsári Károly zongoraművész

Műsorvezető: Fehér Anikó

Fehér Anikó DLA
tudományos munkatárs

Magyar Művészeti Akadémia

Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

Egy kis technika... 121.



Emlékeztetőül: az éneklésnek két fajtáját különböztetjük meg.

Az egyik a spontán éneklés, melynek során tervezés, gondolkodás nélkül, magunk választotta legkényelmesebb hangmagasságon, érzelmi telítettség állapotában énekelünk valamit, amihez épp kedvünk van.

A hangszervek ilyenkor élettanilag helyesen működnek, ebből fakadóan az eredmény mindig szép hang. Érdekesség, hogy aki nem teljesen jól képi a hangot egyéb alkalmakkor, spontán énekléskor megszépül a hangja. Akinek viszont teljesen „elment” már a hangja, vagyis tartós rekedtségben, rossz funkcióval él, az általában nem szokott dúdolgatni.

A spontán éneklési mód nem terhelhető.

A másik, nevezzük interpretációs, vagy előadói éneklésnek, külső vagy belső szándék által vezérelt hangadás, a kezdés idejét, hangmagasságát, a művet magát különböző tényezők határozzák meg (pl. beintés, előjáték, vagy kottakép, hangszerkíséret, ill. darab választás). S ebben nincs különbség egy előképző csoport közös éneklése vagy egy oratórium előadása között. (Abban van különbség, hogy kisgyermeknél pár hangképző játékkal tereljük jó irányba a hangjukat, utóbbi esetben meg felnőtt hangképző gyakorlatokkal tarjuk a beéneklést.) Ahhoz, hogy az interpretációs énekléskor is helyesen működjenek a hangképző szerveink, tiszteletben kell tartanunk az előadói éneklés három legfontosabb szabályát, amit az énekesektől tanulhatunk el.

Mik ezek a szabályok?

1. Mindig be kell énekelni. Egy énekes mindig csak beénekelte állapotban használja a hangját.

Természetesen ez nem azt jelenti, hogy ha valahol közösségben elénekeljük pl. a Himnuszot, egy közismereti órán egy népdalt, vagy karácsonykor a Mennyből az angyalt, azt nem szabadna beéneklés nélkül elénekelni.

Tehát itt rövid, dúdolhatóan könnyű énekelni valóról, és egyszeri interpretációról van szó.

Amikor azonban egy tanóra nagy része énekléssel, zenei gyakorlással telik, egy kóruspróba még inkább, a szereplések terheléséről nem is beszélve, akkor a JÓ beéneklés által szerzett énektechnika gondoskodik arról, hogy a hangszervek egészségesen működjenek. Vagyis többnyire hosszantartó hanghasználatról van szó. Ennek fényében szinte magától értetődő, hogy egy ének-zene tanárnak is, tanítás előtt kötelezően be kell énekelnie – saját érdekében is. De akár egy diáknak (felsőoktatás) is otthon a vokális (pl. szolfézs) lecke gyakorlása előtt.

2. Nem szabad énektechnikailag nehezebb művet énekelni annál, amilyen szinten hangképzési tudásunk áll.

Ha nincs hangképzés (*beéneklés*) egy kórusban, akkor az amatőr kórusmozgalom kezdeti fokára kéne visszatérni az adott kórusnak: baráti összejövetelnek tekinteni a kóruspróbát, dúdolhatóan könnyű darabokat énekelgetni szereplési cél nélkül.

A túl nehéz feladatnál a hangszervek túlerőltetése, tehát károkozás következik be. Mértéke attól függ, hogy mekkora volt a különbség a darab nehézsége és a hangképzési tudás között.

3. Fontos tényező még az idő, hogy milyen hosszú ideig énekelünk. Fáradt hanggal ugyanis nem szabad énekelni. *Erről bővebben az ...egy kis technika ...106.-ban.*

És itt még egyszer aláhúznám a tanár tanítás előtti beéneklésének fontosságát ebből a szempontból is, mert a jól beénekelte hang tovább bírja fáradtság nélkül, s a 4., 5. tanítási órát is jó helyen képzett hangon, egészséges hangadással kéne leadni.

Énekhangokkal foglalkozó szakembernek tisztában kell lennie a kétféle éneklési típus sajátosságaival, különbségeivel, és az ebből következő tennivalókkal (*JÓL beénekelni és beénekeltetni, felelősségteljes darabválasztással, hanghasználatlaltal vigyázni a rábízott hangokra*).

Dr. Bruckner Adrienne

Egyes példányok (ára: 300,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)

Pécsen - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.)

Tatabányán Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben